

ELŐTERJESZTÉS

Szár Községi Önkormányzat Képviselő-testülete 2023. december 11-i rendkívüli ülésének 3. napirendi pontjához

Tárgy: Döntés a Teleki László Alapítvány Népi Építészeti Programban történő részvételről

Tisztelt Képviselő-testület!

A Népi Építészeti Program folytatásáról szóló 1021/2019. (II.6.) Korm. határozatban foglalt kormányzati szándékkal összhangban a Népi Építészeti Program támogatást nyújt egyedi védelem alatt álló népi építészeti emlékek helyreállításához. Ennek megvalósításával összefüggő szakmai, minőségbiztosítási és egyéb feladatok ellátásával a Teleki László Alapítvány foglalkozik. A támogatás célja a Magyarországon álló népi építészeti emlékek veszélyelhárítását, állagmegóvását, részleges vagy teljes helyreállítását megelőző és megalapozó előkészítő dokumentációk, kutatások elkészítése.

Szár Községi Önkormányzat pályázati forrásból 2021. július 29-én megvásárolta a Szár, Rákóczi Ferenc utca 23. alatti, 460 helyrajzi számú ingatlant, mely 1973 óta műemléki védelem alatt áll. Az ingatlan megvásárlásával a terv az volt, hogy egy olyan többcélú színtér kerüljön kialakításra és hosszútávú működtetésre, ahol megismerhető legyen mindenki számára a helyi és nemzetiségi tárgyi és kulturális emlékek. Az ingatlan megvásárlásához szükséges pályázati forrást a Szári Német Nemzetiségi Önkormányzat közreműködésével nyertük el.

2022 decemberében a Fejér Megyei Kormányhivatal kötelezésére elkészült a tartószerkezeti szakvélemény. 2023 nyarán a Nemzeti Adó- és Vámhivatal kötelezte az önkormányzatot az élet- és balesetveszélyes állapot megszüntetésére.

2023 márciusában tervezési árajánlatot kértünk a műemlék külső és belső felújítás örökségvédelmi engedélyezési tervdokumentáció elkészítésére, mely májusban elkészült. Megközelítően 15 M Ft-ot tesz ki. (1. számú melléklet)

A Népi Építészeti Programban beadandó egyedi kérelem beadási határideje 2023.11.17-e volt. A pályázatot benyújtottuk. A maximális vissza nem térítendő támogatás összege 2 M Ft.

A beadási határidőre azonban nem tudtunk minden dokumentumot benyújtani. Hiánypótlás keretében szükséges lesz a testületi határozat csatolása a saját forrás rendelkezésre állásáról. Saját forrásként a kérelemben tervezett teljes projektköltség minimum 20%-ának meglétét kell igazolni.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy a mellékelt határozati javaslatokat támogatni szíveskedjen.

Szár, 2023. december „8.”

Németh Norbert
polgármester

1

HATÁROZATI JAVASLAT

**Szár Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
.../2023. (...) határozata
a Népi Építészeti Programban kérelem benyújtásáról**

Szár Községi Önkormányzat Képviselő-testülete egyetért a Szár, Rákóczi Ferenc utca 23. alatti ingatlanra vonatkozóan a Népi Építészeti Program keretében népi építészeti értékek megújulását támogató szakmai előkészítésre igényelhető támogatási kérelem benyújtásával.

Határidő: 2023.12.15.

Felelős: Németh Norbert polgármester

HATÁROZATI JAVASLAT

**Szár Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
.../2023. (...) határozata
a Népi Építészeti Programban a saját forrás rendelkezésre állásáról**

Szár Községi Önkormányzat Képviselő-testülete 2023. évi költségvetése K336 „Szakmai tevékenységet segítő szolgáltatások „rovatának és a hozzá tartozó áfa rovat terhére 500.000 forint saját forrást biztosít a Népi Építészeti Program keretében a Szár, Rákóczi Ferenc utca 23. alatti ingatlan felújítására vonatkozó szakmai előkészítés költségeire.

A teljes projekt bruttó költsége 2.500.000.- az igényelt támogatás bruttó összege 2.000.000.-, az önerő bruttó összege 500.000.-.

Határidő: 2023.12.15.

Felelős: Németh Norbert polgármester

HATÁROZATI JAVASLAT

**Szár Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
.../2023. (...) határozata
a Népi Építészeti Programhoz kapcsolódó kérelem benyújtásáról**

Szár Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a Szár, Rákóczi Ferenc utca 23. alatti ingatlanra vonatkozóan felkéri a polgármestert, hogy a Teleki László Alapítványnak kérelmet nyújtson be a veszélyeztetett helyzetben lévő épület külső-belső felújításának a pályázaton kívüli további anyagi finanszírozására.

Határidő: 2023.12.15.

Felelős: Németh Norbert polgármester

TÁJÉKOZTATÓ

A

NÉPI ÉPÍTÉSZETI PROGRAM KERETÉBEN
NÉPI ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK MEGÚJULÁSÁT
TÁMOGATÓ SZAKMAI ELŐKÉSZÍTÉSRE
IGÉNYELHETŐ TÁMOGATÁSRÓL

2023. OKTÓBER

A népi építészeti emlékek és a műemléki értéket képviselő vidéki épített örökség megóvása, megőrzése, fenntartása érdekében a Népi Építészeti Program folytatásáról szóló 1021/2019. (II. 6.) Korm. határozatban foglalt kormányzati szándékkal összhangban – veszélyeztetett népi építészeti örökségünk, a népi műemlékek, a műemléki értéket képviselő vidéki épített örökség megóvása, megőrzése, fenntartása érdekében – a Népi Építészeti Program (a továbbiakban: Program) támogatást nyújt egyedi védelem alatt álló népi építészeti emlékek helyreállításához. Ezen elsődleges célján túl, támogatja a területi védelem alatt álló együttesek meglévő történeti értékeinek megújítását az egyes emlékek felújításán keresztül, amivel hozzájárul a tájegységekre jellemző népi építészeti karaktert hordozó faluképek helyreállításához. **A 1021/2019. (II.6) számú módosított kormányhatározat a Népi Építészeti Program megvalósításával összefüggő szakmai, minőségbiztosítási és egyéb feladatok ellátásával a Teleki László Alapítványt (a továbbiakban: Megvalósító) bízta meg.**

A magyarországi népi építészeti emlék helyreállítását megelőző szakmai dokumentációk elkészítéséhez, valamint épületfelújítási tevékenységgel járó helyreállításához nyújtható támogatás, amely egyedi támogatási kérelem (a továbbiakban: **Támogatási Kérelem**) benyújtásával igényelhető.

Jelen támogatás tájházak részére is elérhető az általános népi építészeti emlékek mellett.

A magyarországi tájházak kiemelkedő értéket képviselnek a népi építészeti emlékek között: egy régió jellemző építésmódját őrzik a magyar nemzet számára. Magyarország Kormánya az emberiség egyetemes értékének tekinti ezen élő emlékeket, ezért javaslatára a 2000. december 28-án a Világörökség Központhoz *A tájház hálózat Magyarországon* címmel bejelentett helyszín felvételt nyert a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékébe. A 2012. január 1-jén hatályba lépett a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény alapján 2015-ben a jegyzéket felülvizsgálva a *Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről* szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelettel megerősítette az UNESCO világörökség várományosi listájára delegált magyarországi tájházak hálózatát. A Népi Építészeti Program céljainak megvalósításában kiemelt figyelmet fordít ezen örökség megtartására.

A Támogatási Kérelem formai és tartalmi követelményeit, a benyújtás módját, továbbá a bírálat menetét és főbb szempontjait a jelen Tájékoztató és a mellékelt részletes Útmutató együttesen tartalmazza.

Felhívjuk a támogatási lehetőség iránt érdeklődők szíves figyelmét, hogy **a jelen Tájékoztató nem minősül pályázati kiírásnak**, közzétételének célja, hogy felhívja a jogosultak figyelmét a Program megvalósítását szolgáló támogatási lehetőségre, és segítséget nyújtson az érdemi bírálatot megkönnyítő igénylési dokumentáció összeállításához.

A támogatás célja:

Forrás biztosítása olyan, Magyarország területén álló népi építészeti emlékek

- veszélyelhárítását,
- állagmegóvását, valamint
- részleges vagy teljes helyreállítását

megelőző és megalapozó előkészítő dokumentációk, kutatások elkészítéséhez, amelyek az épített örökségnek műemléki értéket képviselő, egyedi védelem alatt álló elemei. A forrás felhasználása ezen elsődleges célja mellett támogatja a területi védelem alatt álló együttesek meglévő egyedi történeti értéket hordozó (jellemzően külső, homlokzati) elemeinek értékőrző-megújító kezdeményezéseinek előkészítését is. A forráson keresztül a Megvalósító célja a hagyományos építészeti értékek megőrzése és helyreállítása a hagyományos építési technikák újraélesztésével.

Értelmező rendelkezések:

- a) **népi építészeti emlék**: a parasztság életformájából adódó, azt szolgáló, a 20. század közepéig egykori falvakban, falusi környezetben épült lakóházak, gazdasági épületek, kismesterségek műhelyei és a falusi közösségek építményei (pl. malom, csárda, tanítói/lelkészi lak, tűzoltószertár, szakrális kisémlékek).
- b) **egyedi védelem alatt álló épített örökségi elem**: a Miniszterelnökség által a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdés d) pontja alapján vezetett központi, közhiteles műemléki hatósági nyilvántartásban egyedi műemlékként nyilvántartott örökségi elem, vagy helyi önkormányzati **(településképvédelmi) rendeletben a kérelem benyújtásának napjáig jogerősen megállapított helyi egyedi védelem alatt álló építészeti emlék**.
- c) **területi védelem**: jogszabállyal védetté nyilvánított ingatlanok együttese, mely kiterjedhet
1. a műemléki környezetre (MK);
 2. a műemléki jelentőségű területre (MJT);
 3. a helyi területi védelemre, ezen belül elsősorban
 - 3.a) a településszerkezetre (pl. utcahálózat, telekszerkezet, beépítési mód, az építési vonal, településszerkezeti szempontból jelentős zöldterület vagy növényzet);
 - 3.b) a településképre (külső településképp, belső településképp, utcakép);
 - 3.c) a településkarakterre (a településszerkezet, a településképp elemei, formái, anyagai, színvilága együttesen).
- d) **tájház helyszíne**: múzeumi rendeltetésű népi építészeti emlékek, a népi építészet szempontjából jelentős, népi műemlék épületekben berendezett enteriőröket bemutató együttes, amely a tájház hálózat Magyarországon (K) (2000) című – The Network of Rural Heritage Buildings in Hungary (28/12/2000) – eredeti felterjesztésben, valamint a *Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről* szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet 5. számú mellékletben helyrajzi számmal is azonosított, továbbá a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága adatbázisában szereplő tájház ingatlan. (Ld. *Tájház helyszínek összesített listája*)

Kérelem -nem tájházak esetében- csak olyan ingatlanok esetében fogadható be, amelyek a b) és c) pontok valamelyikének, és az a) pontnak együttesen tesznek eleget. Tehát olyan épület vagy építmény, amely egyedi vagy területi védelem alatt áll és népi építészeti emlék. A két feltétel együttes fennállása szakmai ellenőrzés tárgyát képezi, nem teljesülés esetén a Kérelem elutasításra kerül.

Tájházakra vonatkozó kérelem csak olyan ingatlanok esetében fogadható be, amelyek az a) b) és d) pontoknak együttesen tesznek eleget.

A támogatás igénybevételére jogosultak köre:

A népi építészeti emlékek helyreállítását megelőző szakmai dokumentációk elkészítéséhez igényelhető támogatásra kérelmet nyújthatnak be a védelem alatt álló népi építészeti emlékek **belföldi (magyar) lakóhellyel vagy belföldi tartózkodási hellyel rendelkező természetes és belföldi székhellyel rendelkező jogi személy tulajdonosai, hasznélvezői, vagyonkezelői**, a Magyar Állam és kivételes esetben Nemzeti Park, valamint az Önkormányzat tulajdonában álló ingatlanok esetében az ingatlant használók is igényelhetnek támogatást. (a továbbiakban: **Kérelmező**).

Felhívjuk a jogosultak figyelmét arra, hogy a fent meghatározott kérelmezői körön kívül eső (pl. használók) személyek által benyújtott kérelmeket a Megvalósító be sem fogadja. Kivételt képeznek az olyan használók által benyújtott kérelmek, ahol a kérelmet érintő ingatlan magyar állami vagy önkormányzati, illetve nemzeti parki tulajdonban áll. Hasonlóan nem kerülnek befogadásra azok a kérelmek, amelyeket valamely egyházi intézmény tulajdonában álló szakrális emlékre vonatkozóan az önkormányzat nyújtana be. Ebben az esetben a tulajdonos egyházi intézmény jogosult a támogatási kérelem benyújtására.

Nem jogosultak támogatásra:

Lásd Útmutató.

Támogatás összege és mértéke

Nem tájházak esetében:

Az odaitélhető vissza nem térítendő támogatás összege kérelmenként

- **minimum 500 ezer – maximum 2 millió Ft.**

A támogatás mértéke természetes személyek és önkormányzatok (ideértve a kisebbségi önkormányzatokat is) esetén a tevékenység megvalósítása során felmerülő összköltség legfeljebb 80%-a, egyéb esetben legfeljebb 50%-a.

A támogatás folyósítása – a megvalósítás ütemének megfelelően – támogatási előleg formájában egy, vagy több részletben történik, amelyek elszámolásakor a támogatásintenzitás betartása kötelező.

A támogatási előleggel való elszámolás bármely hiányossága esetén az Áht alapján az Ávr. szerint számított kamattal növelt visszafizetési kötelezettség keletkezhet.

Tájházak esetében:

Az odaítélhető vissza nem térítendő támogatás összege kérelmenként

- **minimum 500 ezer – maximum 2 millió Ft.**

A támogatás mértéke a tevékenység megvalósítása során felmerülő összköltség legfeljebb 80%-a. A bíráló bizottság a veszélyeztetett helyzetben lévő épületek esetében a támogatás mértékét egyedi döntéssel megemelheti a felmerülő összköltség legfeljebb 90%-ára. A veszélyeztetettség mértékének megállapítása a benyújtott dokumentumok alapján a Bíráló Bizottság szakmai hatáskörébe tartozik.

A támogatás folyósítása – a megvalósítás ütemének megfelelően – támogatási előleg formájában egy, vagy több részletben történik, amelyek elszámolásakor a támogatásintenzitás betartása kötelező.

A támogatási előleggel való elszámolás bármely hiányossága esetén az Áht alapján az Ávr. szerint számított kamattal növelt visszafizetési kötelezettség keletkezhet.

A Támogatási Kérelem tartalmi és formai követelményei:

A Támogatási Kérelem tartalmi és formai követelményeit a jelen Tájékoztató és a mellékelt részletes Útmutató együttesen tartalmazza. A Népi Építészeti Program hivatalos felülete a nepiprogram.hu portál, mely további információs anyagokkal (Műszaki Segédlet, Gyakran Ismételt Kérdések, Tájház helyszínek összesített listája, minta dokumentumok) segíti a Kérelmet benyújtókat. Jelen támogatás online, a kérelem benyújtás és az ügyintézés kizárólag az online felületen történik.

A Támogatási Kérelem benyújtására vonatkozó információk:

A Támogatási Kérelmet a jelen Tájékoztató közzétételét követő **45 (negyvenöt)** napon belül kell benyújtani a Teleki László Alapítvány által üzemeltetett online felületen (www.nepiprogram.hu). A Tájékoztató **2023. október 3-án** jelenik meg, a kérelmek benyújtási határideje **2023. november 17. 23:59 óra**.

A Támogatási Kérelem elbírálása:

A Támogatási Kérelmekről az Építési és Közlekedési Minisztériumot vezető miniszter által felkért Bíráló Bizottság dönt. A döntés meghozatalát követően a Megvalósító írásban (az online felületen keresztül) értesíti a döntésről a Kérelmezőt.

További információ az alábbi elérhetőségen:

Telefonszám: +36 (1) 709 45 57 (kedden 09:00 - 14:00 között)

E-mail: kapcsolat@nepiprogram.hu

A Megvalósító által indokoltnak tartott egyéb információk:

A Megvalósító a támogatásban részesülő Kérelmezővel – az Ávr., az Áht. valamint a fejezeti kezelésű előirányzatok kezeléséről és felhasználásáról szóló 8/2016. (III. 25.) MvM rendelet alapján kialakított, – a szerződéskötéshez szükséges nyilatkozatok és dokumentumok benyújtását követően köti meg a Támogatási Szerződést.

A megvalósítási időszak: 2024. március 1. – 2024. szeptember 30.

A kérelmezhető támogatás célja: forrás biztosítása a kiemelt történeti értéket képviselő népi építészeti emlékek megőrzésére, felújítására irányuló **szakmai előkészítéshez**;

A szakmai előkészítés és az épületfelújítási tevékenység során a Népi Építészeti Program céljait az alábbiak szerint kell figyelembe venni:

- a meglévő történeti értékek az állagmegóvási, felújítási munkálatok során **nem bonthatók el**;
- elbontás vagy csere csak a helyreállítás megvalósíthatatlanságát alátámasztó szakvélemény alapján lehetséges;
- a támogatás célja a meglévő hagyományos építészeti értékek megőrzése és helyreállítása, így **teljes történeti épület elbontására, újjáépítésére, új épület tervezésére és építésére, tetőtér beépítés kialakítására/megtartására támogatás nem kérelmezhető.**
- a Program nem támogatja a népi építésztől idegen anyag- és színhasználat, szerkezeti megoldások, építészeti formák alkalmazását és az épület eredeti tömegét és térstruktúráját sértő beavatkozásokat, épületidegen funkció kialakítását

Támogatási kérelem csak a védett épület/építmény beépített elemeire, szerkezeteire vonatkozhat, berendezési tárgyakra nem.

Tájékoztatjuk a Kérelmezőket, hogy a kérelem benyújtásához szükséges online adatlapot kizárólag a nepiprogram.hu portálon lehet kitölteni és a csatolandó mellékletekkel együtt elektronikusan kell benyújtani.

Mivel a jelen Tájékoztató nem pályázati kiírás, az igényelhető támogatás nem minősül pályázati úton biztosított költségvetési támogatásnak, erre tekintettel – és figyelembe véve az Ávr. 102/D. § (1) bekezdésében foglaltakat – a támogatási döntést nem szükséges indokolni, a döntéssel szemben kifogás és jogorvoslati lehetőség nem nyújtható be.

ÚTMUTATÓ

„NÉPI ÉPÍTÉSZETI PROGRAM KERETÉBEN
NÉPI ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK MEGÚJULÁSÁT
TÁMOGATÓ SZAKMAI ELŐKÉSZÍTÉSRE
IGÉNYELHETŐ TÁMOGATÁSRÓL”

CÍMŰ

TÁJÉKOZTATÓHOZ

2023.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
1. ÚTMUTATÓ CÉLJA, HATÁLYA.....	3
2. TÁMOGATHATÓ INGATLANOK ÉS A TÁMOGATÁS IGÉNYBEVÉTELÉRE JOGOSULTAK KÖRE.....	3
3. A TÁMOGATÁSI KÉRELEM BENYÚJTÁSÁNAK MÓDJA	8
4. A TÁMOGATÁSI KÉRELEM KÖTELEZŐ MELLÉKLETEI.....	8
5. TÁMOGATÁSI KÉRELMEK ELBÍRÁLÁSÁNAK MÓDJA.....	13
6. TÁJÉKOZTATÁS A TÁMOGATÁSI SZERZŐDÉS MEGKÖTÉSÉRŐL.....	15
7. KIFOGÁS BENYÚJTÁSÁNAK KIZÁRTSÁGA	16
8. A FEJLESZTÉSSEL ÉRINTETT INGATLANRA VONATKOZÓ FELTÉTELEK	16
9. A MEGVALÓSÍTÁSHOZ SZÜKSÉGES ENGEDÉLYEK IGAZOLÁSÁNAK MÓDJA	18
10. A SAJÁT FORRÁS BIZTOSÍTÁSÁRA VONATKOZÓ TÁJÉKOZTATÓ.....	18
11. VÉDETTSÉG IGAZOLÁSA.....	19
12. TÁJÉKOZTATÁS A PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁRÓL, FINANSZÍROZÁSRÓL	21
13. A KÖZBESZERZÉSI KÖTELEZETTSÉGRE VONATKOZÓ TÁJÉKOZTATÓ.	22
14. KÖTELEZŐ INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁS.....	23
15. EGYÉB TÁJÉKOZTATÁS.....	23
16. A TÁJÉKOZTATÓVAL, A PROJEKT KIVÁLASZTÁSI ELJÁRÁSSAL ÉS A PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSSAL KAPCSOLATOS LEGFONTOSABB JOGSZABÁLYOK.....	24

1. Útmutató célja, hatálya

Az Útmutató „Népi Építészeti Program keretében népi építészeti értékek megújulását támogató szakmai előkészítésre igényelhető támogatásról” elnevezésű Tájékoztatóhoz kapcsolódó dokumentum (a továbbiakban: Útmutató) célja, hogy a 2023. októberében közzétett Tájékoztató tekintetében további információt nyújtson minden, támogatást igénylőre vonatkozó általános feltételekről.

Az Útmutató a Tájékoztató elválaszthatatlan része, amely a Támogatási Kérelem Űrlapmintával együtt tartalmazza a Támogatási Kérelem benyújtásához szükséges összes feltételt. Az Űrlapminta tájékoztató jelleggel az online felületen megtalálható kitöltő programba feltöltendő adatok, dokumentációk és nyilatkozatok összességét mutatja be pdf formátumban.

A Támogatási Kérelem benyújtójával a kapcsolattartás (eltérő rendelkezést kivéve) a folyamatot segítő online felületen megadott hivatalos elérhetőségeken zajlik. A Teleki László Alapítvány (a továbbiakban: Megvalósító) a kommunikációt elsődlegesen online kezdeményezi, jellemzően rendszerüzeneteken keresztül, ezért kiemelten fontos Kérelmezőnek a regisztráció során olyan valós e-mail címet megadnia, amit naponta ellenőriz.

2. Támogatható ingatlanok és a támogatás igénybevételére jogosultak köre

A népi építészeti emlékek

- helyreállítását megelőző szakmai dokumentációinak elkészítéséhez igényelhető támogatásra kérelmet nyújthatnak be egyedi és területi védelem alatt álló népi építészeti emlékek **belföldi (magyar) lakóhellyel vagy belföldi tartózkodási hellyel rendelkező természetes és belföldi székhellyel rendelkező jogi személy tulajdonosai, hasznélvezői, vagyongazdái, valamint önkormányzati vagy magyar állami tulajdon (kivételes esetben Nemzeti Park) esetén az ingatlan használói** (a továbbiakban: **Kérelmező**).

A. Védelem alatt álló népi építészeti emlék fogalma és köre:

- a) **népi építészeti emlék**: a parasztság életformájából adódó, azt szolgáló, a 20. század közepéig egykori falvakban, falusi környezetben épült lakóházak, gazdasági épületek, kismesterségek műhelyei és a falusi közösségek építményei (pl. malom, csárda, tanítói lak, tűzoltószertár, szakrális kisémlékek).
- b) **egyedi védelem alatt álló épített örökségi elem**: a Miniszterelnökség által a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdés d) pontja alapján vezetett központi, közhiteles műemléki hatósági nyilvántartásban egyedi műemlékként nyilvántartott örökségi elem, vagy helyi önkormányzati **(településképvédelmi) rendeletben a kérelem benyújtásának napjáig** jogerősen megállapított helyi egyedi védelem alatt álló építészeti emlék.

c) **területi védelem: jogszabállyal védetté nyilvánított ingatlanok együttese, mely kiterjedhet**

1. a műemléki környezetre (MK);
2. a műemléki jelentőségű területre (MJT);
3. a helyi területi védelemre, ezen belül elsősorban
 - 3.a) a településszerkezetre (pl. utcahálózat, telekszerkezet, beépítési mód, az építési vonal, településszerkezeti szempontból jelentős zöldterület vagy növényzet);
 - 3.b) a településképre (külső településképp, belső településképp, utcakép);
 - 3.c) a településkarakterre (a településszerkezet, a településképp elemei, formái, anyagai, színvilága együttesen).

d) **tájház helyszín:** múzeumi rendeltetésű népi építészeti emlékek, a népi építészeti szempontjából jelentős, népi műemlék épületekben berendezett enteriőröket bemutató együttes, amely a tájház hálózat Magyarországon (K) (2000) című – The Network of Rural Heritage Buildings in Hungary (28/12/2000) – eredeti felterjesztésben, valamint a *Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről* szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet 5. számú mellékletben helyrajzi számmal is azonosított, továbbá a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága adatbázisában szereplő tájház ingatlan. (Ld. *Tájház helyszínek összesített listája*)

Kérelem - nem tájházak esetében- csak olyan ingatlanok esetében fogadható be, amelyek a b) és c) pontok valamelyikének, valamint az a) pontnak együttesen tesznek eleget. Tehát olyan épület vagy építmény, amely egyedi vagy területi védelem alatt áll és népi építészeti emlék. A két feltétel együttes fennállása szakmai ellenőrzés tárgyát képezi, nem teljesülés esetén a Kérelem elutasításra kerül.

Tájházakra vonatkozó kérelem csak olyan ingatlanok esetében fogadható be, amelyek az a) b) és d) pontoknak együttesen tesznek eleget.

B. Népi építészeti emlékek tervezett helyreállítására vonatkozó irányadó szakmai és műszaki ajánlások:

- hagyományos építőanyagok (pl. vályogtégla, tégl, fa, égetett agyag cserép, nád, szalma) használata,
- hagyományos műszaki megoldások alkalmazása (pl. tapasztás), mai műszaki megoldások megfontolt, elkerülhetetlen esetben történő használata (pl. beton és szigetelő anyagok, fóliák kerülése),
- a meglévő történeti szerkezetek, építészeti elemek és építőanyagok megtartása (pl. tető, ajtó, ablak, hajópadló, tüzelőberendezés). Elbontás vagy csere csak kivételes esetben fogadható el, csak a helyreállítás megvalósíthatatlanságát alátámasztó szakvélemény alapján,

- a megsemmisült építészeti elemek történeti források, helyi analógiák alapján történő rekonstrukciója (műemléki szakértői nyilvántartásban szereplő kutató által végzett építéstörténeti és helyi analógiákra vonatkozó vizsgálatok alapján),
- a fenntarthatóságot biztosító funkció tervezése (pl. közösségi funkció) az épület eredeti térszervezéséhez és rendeltetéséhez igazodóan.

A történeti értékek megőrzésére és megújítására vonatkozó ajánlásokat részletesebben az online felületen a „Dokumentumok” menü alatt hozzáférhető Műszaki Segédlet tartalmazza. A szakmai előkészítés (kutatás, értékazonosító és állapotfelmérő dokumentációk, szakvélemények és építészeti tervdokumentáció elkészítése) során az ajánlások figyelembevételével szükséges eljárni.

Meglévő műemléki (történeti) érték bontása, valamint a népi építészeti emlék telkén új épület emelése nem támogatható, a kérelmezett szakmai előkészítésnek vagy építési tevékenységnek ez nem lehet célja. Elbontás vagy csere csak kivételes esetben a helyreállítás megvalósíthatatlanságát alátámasztó szakvélemény alapján lehetséges. Meglévő műemléki érték bővítése csak arányos kiegészítésként, a történeti értéket képviselő épület/épületrész teljesértékű felújításán túl valósítható meg a népi építészeti értékek tiszteletben tartásával.

A Program nem támogatja a népi építészettől idegen anyaghasználat, építészeti formák alkalmazását és az épület eredeti tömegét és térstruktúráját sértő beavatkozásokat, épületidegen funkció kialakítását. A támogatás célja a meglévő hagyományos építészeti értékek megőrzése és helyreállítása, így teljes történeti épület elbontására, újjáépítésére, új épület tervezésére és építésére, tetőtér beépítés kialakítására/ megtartására támogatás nem kérelmezhető.

A kérelmezhető szakmai előkészítésben a Megvalósító az értékmegőrző, megtartó szemléletű felújítást megalapozó dokumentációk elkészítését és a szakmai előkészítő dokumentációkra alapozott veszélyelhárító, állagmegóvó, valamint részleges vagy teljes helyreállító épületfelújítási tevékenységet támogatja.

A 2.A. pont szerinti népi építészeti emlék építészeti értékeinek azonosítását és a helyreállítások szakszerűségét szolgáló támogatási forma a történeti értékek megállapítását rögzítő, illetve az épület szerkezeteinek állapotát értékelő dokumentációk (építészeti felmérés, építéstörténeti dokumentáció értékleltárral, statikai és faanyagvédelmi szakvélemény, diagnosztika, falkutatás, szakrestaurátori terv/vélemény) és az építészeti tervdokumentáció elkészíttetésére szolgál.

A Népi Építészeti Programban részt vevő ingatlanokra vonatkozóan az érték-azonosítás szakmai alapját jelenti országos és helyi védettségű ingatlan esetében is az Építéstörténeti dokumentáció és annak részét képező értékleltár. Az értékleltár adattartalmát és felépítését *A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról* szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. számú melléklet 2.pontja adja meg, és e kormányrendelet 3. melléklet 3.1. pontja írja le az Építéstörténeti tudományos dokumentáció felépítését.

A szakvéleményeket műemléki szakértői névjegyzékben szereplő szakértő készítheti. A műemléki érték dokumentálása, épületkutatás, épületdiagnosztika (statika, faanyagvédelem, vízszigetelés stb.) és restaurátori szakértői névjegyzék elérhető:

<http://nevjegyzek.e-epites.hu/>

(Javasolt a korábbi, több adatot tartalmazó archív oldal használata is, amíg a fenti linkeken nem szerepeltetnek a szakértők megkeresését segítő több adatot:

<https://2015-2019.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/kulturalis-oroksegvedelemert-es-kiemelt-kulturalis-beruhazasokert-felelos-allamtitkar/regeszeti-es-muemleki-szakertoi-nevjegyzekek/muemlekvedelem>)

A tervdokumentációkat megfelelő kamarai jogosultsággal rendelkező építész tervező készítheti. A szakmagyakorláshoz szükséges kamarai jogosultsággal rendelkező építész tervezők, felelős műszaki vezetők listája a Magyar Építész Kamara honlapján érhető el:

<https://eugyintezes.mekon.hu/index.php?u=nevjegyzekek>

Javasolt műemlék-, illetve történeti épület helyreállításában, valamint a népi építészetben jártas tervező bevonása.

A szakmai előkészítésre vonatkozó Támogatási Kérelem a későbbiekben egy (építési tevékenységgel járó) helyreállításra benyújtandó Támogatási Kérelem megalapozó dokumentációja lehet. (Az Útmutató 4. pontja sorolja fel a szakmai előkészítő tevékenységre vonatkozó Támogatási Kérelem kötelező mellékleteit.)

C. Kérelmezők köre

A népi építészeti emlékek helyreállítását megelőző szakmai dokumentációk elkészítéséhez igényelhető támogatásra kérelmet nyújthatnak be a védelem alatt álló népi építészeti emlékek **belföldi (magyar) lakóhellyel vagy belföldi tartózkodási hellyel rendelkező természetes és belföldi székhellyel rendelkező jogi személy tulajdonosai, haszonélvezői, vagyongazdái, valamint a Magyar Állam és kivételes esetben Nemzeti Park, valamint az Önkormányzat tulajdonában álló ingatlanok esetében az ingatlan használói** (a továbbiakban: **Kérelmező**).

A Kérelmezők esetében kizáró körülmény, ha az alábbi a) -h) pontokban felsoroltak körébe esnek.

Nem jogosultak támogatásra:

- a) központi költségvetési szervek;
- b) azok, akik az Áht 50. § (1) bekezdés b) pontja szerint, a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló 2009. évi CXXII. törvényben foglalt kötelezettségüknek nem tettek eleget;
- c) azok, akik nem minősülnek az Áht 50. § (1) bekezdés c) pontja, azaz a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (a továbbiakban: Nyt.) 3. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti átlátható szervezetnek;
- d) azok, akikre nézve az Áht. 48/B. § (1) bekezdésben meghatározott feltételek bármelyike fennáll;
- e) azok, akik az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Ávr.) 75. § (2) bekezdés b) pontja értelmében jogerősen elrendelt végelszámolás vagy csődeljárás alatt állnak, illetve amelyek ellen felszámolási eljárás, vagy a megszüntetésére irányuló egyéb eljárás van folyamatban;
- f) azok, akik nem felelnek meg a rendezett munkaügyi kapcsolatok követelményeinek az Áht. 50. § (1) bekezdés a) pontja értelmében, valamint azok, akik

1. az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 16 § (1) bekezdésében és az 1. melléklet 3. pontjában vagy 16 § (1) bekezdésében és az 1. melléklet 4. pontjában, illetve az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény 11. §-ában foglalt, a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésével összefüggő bejelentési kötelezettség elmulasztották;
2. a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 34. § (2) és (3) bekezdéseiben meghatározott, a munkavállalói jogalanyisággal kapcsolatos életkori feltételekre (ideértve a gyermekmunka tilalmát is) vonatkozó rendelkezéseket megsértették;
3. jogszabályban, kollektív szerződésben vagy a miniszter által az ágazatra, alágazatra kiterjesztett kollektív szerződésben megállapított munkabér mértékére és a kifizetés határidejére vonatkozó rendelkezéseket megsértették;
4. a munkaerő-kölcsönzésre vonatkozó, az Mt. 215. § (1) bekezdésének a nyilvántartásba vétellel kapcsolatos szabályait megsértették;
5. az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt hatóság, vagy bíróság a költségvetési támogatás igénylésének időpontját megelőző két éven belül – a korábbival azonos jogsértés miatt – jogerős és végrehajtható bírósággal sújtott vagy a központi költségvetésben történő befizetésre kötelezett;
6. a harmadik országbeli állampolgár:
 - a. munkavállalási engedély, vagy
 - b. a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény szerinti keresőtevékenység folytatása céljából összevont engedélyezési eljárás keretében kiadott összevont engedély nélkül történő foglalkoztatása miatt hatóság, illetve bíróság a költségvetési támogatás igénylésének időpontját megelőző két éven belül jogerős és végrehajtható bírósággal sújtott vagy a központi költségvetésbe történő befizetésre kötelezett.
- g) az, aki a támogatási döntés tartalmát érdemben befolyásoló valótlan, hamis vagy megtévesztő adatot szolgáltatott vagy ilyen nyilatkozatot tett;
- h) az, aki nem felel meg a Tájékoztatóra vonatkozó 8. pontban részletezett állami támogatási szabályoknak.

A **Kérelmezőknek** a köztartozásmentességet is igazolniuk kell 30 napnál nem régebbi igazolással. (Részletesen lsd. a 4. 6. g) pontban) A természetes személyek és egyéni vállalkozók esetén az NAV igazolásnak az adóazonosító jelet is tartalmaznia kell. Az egyéni vállalkozóként támogatást benyújtó magánszemélyekre a *szervezetekre* vonatkozó nyilatkozat- és igazolásminta használatos. Ezen felül a jogi személyek esetében a szervezet létét igazoló dokumentum (30 napnál nem régebbi cégkivonat, bírósági kivonat, törzskönyvi kivonat stb.) is szükséges a kérelem befogadásához, majd az elbíráláshoz. A köztartozás mentességet a Kérelmező önmaga nem igazolhatja, kizárólag hiteles hatósági dokumentum fogadható el.

Szervezetek esetén a köztartozásmentes adatbázisból lekért 30 napnál nem régebbi igazolás is elfogadható.

Egy védelem alatt álló épített örökségi elemre **ingatlanonként csak egy** Támogatási Kérelem nyújtható be támogatási kiírásonként.

A Népi Építészeti Program keretében az adott ingatlanon korábban támogatott tevékenységre Támogatási Kérelem **azonos tartammal** ismételtelen nem nyújtható be. *Az államháztartás más alrendszeréből már támogatott azonos tevékenységre a Népi Építészeti Program keretében további Támogatási Kérelem nem nyújtható be.*

(A Kérelmezőnek a Támogatási kérelem benyújtásakor nyilatkoznia és igazolnia kell, hogy az államháztartás más alrendszeréből igényelt-e és felhasznált-e támogatást az ingatlanra vonatkozólag 10 éven belül. Ezen túlmenően a támogatási szerződés megkötéséig tudomására jutott további azonos célú támogatások jogszerű felhasználásáról is nyilatkoznia szükséges.)

Támogatási Kérelmet nem nyújthat be az, aki egy korábban megítélt támogatás szakmai lezárását nem kezdeményezte és/vagy beszámolási kötelezettségének maradéktalanul nem tett eleget. Ettől a Támogató indokolt esetben eltekinthet.

A *Lechner Tudásközpont lebonyolításában* a Népi Építészeti Program keretében megvalósított támogatás lezárását igazolni szükséges. Igazolásként nem elegendő a Támogatott által elkészített beszámoló, hanem a LTK által kiállított a beszámolót és elszámolást elfogadó nyilatkozat bemutatása is szükséges. Az LTK igazolástól a Támogató indokolt esetben eltekinthet. A Kubinyi Ágoston Programban korábban, 5 (öt) éven belül támogatott épületfelújítási tevékenység ugyanazon célra nem vehető igénybe!

3. A Támogatási Kérelem benyújtásának módja

A Támogatási Kérelmek benyújtása **kizárólag** a Teleki László Alapítvány által működtetett **nepiprogram.hu internetes online felületen** történő regisztrálást követően, egy ott kezdeményezett kérelemhez tartozó űrlapok és sablonok kitöltésével és a kötelező mellékletek online felületen történő visszacsatolásával lehetséges.

A Támogatási Kérelem kizárólag a fentebb jelzett online felületen keresztül, **digitális formában** nyújtható be. A Támogatási Kérelem benyújtása nem díjköteles.

A Támogatási Kérelem beérkezését követően a Megvalósító 30 (harminc) munkanapon belül rendszerüzeneten keresztül értesítést küld a Kérelmező részére a benyújtott Támogatási Kérelem befogadásáról, szükség szerint hiánypótlás kéréséről vagy elutasításáról a formai és tartalmi követelmények vizsgálatát követően.

4. A Támogatási Kérelem kötelező mellékletei

Az online kitöltendő űrlapok adattartamát az Űrlapmintákban lehet előzetesen áttekinteni. (Az online felületen a „Dokumentumok” menü alatt elérhető, előzetes áttekintésre létrehozott űrlapminták tájékoztató jellegűek.) Az űrlapok kitöltése és benyújtása **kizárólag az online felületen** keresztül történhet. A Támogatási Kérelem keretében az alábbi űrlapok kitöltése és mellékletek csatolása szükséges:

1. **Személyes adatok:** a Kérelmező (szerződő fél) legfontosabb adatait tartalmazza, illetve amennyiben nem a Kérelmező, hanem meghatalmazottja nyújtja be a kérelmet, a Benyújtó adatait is. (1. űrlapoldal). Ezekből az adatokból generálódnak a kérelem benyújtásához csatolandó nyilatkozatok.
2. **Projekt adatok:** a fejlesztéssel érintett ingatlan legfontosabb adatait (hrsz. cím, védettség típusa) tartalmazza. (2. űrlapoldal)
3. **Ingatlan bemutatása:** a fejlesztéssel érintett ingatlan történetének, értékeinek és jelenlegi állapotának, korábbi felújítások szöveges bemutatása; max 2000 karakter terjedelemben. (3. űrlapoldal)
4. **A tervezett fejlesztés részletes bemutatása:** a beavatkozások, tevékenységek, igénybevett szolgáltatások szöveges ismertetése és kiválasztása, a fejlesztést követő hasznosítás leírása. Az online felületen legördülő menüpontok közül valamennyi tervezett munkanemet, munkaelemet ki kell választani (4. űrlapoldal). Az itt kiválasztott munkanemek jelennek meg a pénzügyi terv űrlapon (5. űrlapoldal).
5. **Pénzügyi terv:** az adatmezők kitöltésével állítható össze, melyben a 4. űrlapon kiválasztott tevékenység költségét **bruttó** összegben kell megadni, vagyis a tervezett tevékenységnek megfelelő pénzügyi terv sorban rögzítve az igényelt összegeket. Az online rendszer a bevitt adatok alapján számolja ki az igényelt támogatás és az ahhoz tartozó minimálisan szükséges önerő **bruttó** összegét (Nem természetes személy esetén az ÁFA nyilatkozat figyelembevételével). (5. űrlapoldal)
6. **Csatolandó melléletek (6. űrlapoldal):**
 - a. **Tulajdonjog igazolása:** 30 napnál nem régebbi (digitálisan lekérhető) **szemle típusú** (nem teljes típusú másolat), hiteles, **tehermentes tulajdoni lap** (pdf formátumban). Az egyszerűsített határozat típusú dokumentum tulajdoni lap másolatként nem használható, így el sem fogadható. A haszonélvezeti jog vagy az özvegyi jog nem minősül tehernek. (Az egyéb tehernek nem minősülő ingatlan-nyilvántartási bejegyzések körét az Útmutató [8] pontja tartalmazza.) A fejlesztéssel érintett ingatlanra vonatkozó feltételeket és az esetlegesen csatolandó további dokumentumokat (pl. Használati megállapodás - kizárólag önkormányzati vagy magyar állami – kivételesen nemzeti parki - tulajdon esetében, társtulajdonosi hozzájáruló nyilatkozat, vagyonkezelő vagy haszonélvező esetében tulajdonosi hozzájáruló nyilatkozat) jelen Útmutató 8. pontja tartalmazza.
 - b. **Fotódokumentáció:** a fejlesztéssel érintett épület/építmény a Támogatási Kérelem **benyújtáskori állapotát** bemutató minimum 16, maximum 30 színes fotó csatolása (jpg formátumban), a kép tartalmának rövid szöveges leírásával. Tehát minimum 16 db, meghatározott témájú kép csatolása szükséges az alábbi felsorolás szerint:
 - utcaképi össznézet (az ingatlan és szomszédos épületekkel)
 - utcai nézet (ház és kerítés)
 - utcai nézet (telekhatár felőli nézet szomszédos épülettel)
 - utcai homlokzatrészlet (ablak)
 - utcai részlet (tető, eresz)
 - ház teljes udvari nézete (udvari homlokzat és tornác a tetővel)
 - ház udvari homlokzat részletei (ablak)
 - ház udvari homlokzat részletei (ajtó)
 - ház udvari homlokzat részletei (tornác, eresz)

- lakóház és gazdasági épületek (össznézet udvarral)
- épület tetőszerkezet (padlástéri fotó faszerkezettel)
- épület belső (ajtóval)
- épület belső (ablakokkal)
- épület belső (födémrel)
- épület belső (boltozattal)
- lakóépület értékes részlet

valamint, ha van gazdasági épület, akkor további:

- gazdasági épület (utca felőli nézet)
- gazdasági épület (udvar felőli nézet)
- gazdasági épület (hátsó kert felőli nézet)
- gazdasági épület részlet (nyílászáró)
- gazdasági épület részlet (szerkezet)
- opcionális (további helységek belső képe, értékes részletek, ablakok, ajtók, tüzelőberendezés, burkolatok, pince).

Lakó és gazdasági funkciótól eltérő épület/építmény esetében a bemutatás meghatározott témáihoz igazodó megjelölésekhez, valamint a további opcionális feltöltésekhez szükséges feltölteni elvárt számú képi dokumentációt, magyarázó képaláírással ellátva. A feltöltött képek minden esetben részletesen mutassák be a kérelemmel érintett szerkezeteket!

- c. **Saját forrás rendelkezésre állásának igazolása:** jelen Útmutató 10. pontjában részletezetteknek megfelelően.
- d. **Költségterv és alátámasztó ajánlatok:** részletes költségterv .pdf formátumban (táblázatos formában tartalmazza -a pénzügyi terv alátámasztására- a tervezett tevékenységeket és azok részletezett nettó, áfa és bruttó költségeit, árajánlatokkal alátámasztva. A pénzügyi tervben szereplő tevékenységek bontásában sorakoztatja fel az árajánlat egyes tételeit, annak költségeit. Lsd: „Dokumentumok” menü alatt elérhető „Kiválasztható tevékenységek listája” -ban található Költségterv minta). A költségtervet alátámasztó tervezői, szakértői árajánlatok feltöltése is szükséges. Saját tevékenység nem számolható el, és nem tervezhető a költségtervben. A generáltervező /pályázatíró szolgáltatási díja nem számolható el a támogatás terhére és nem tervezhető a részletes költségtervben.
- e. **Védettségi rendelet (helyi védelem esetén):** a helyi (egyedi vagy területi) védettséget megállapító önkormányzati településképvédelmi rendelet (mellékletekkel együtt) teljes tartalmú digitális másolatának csatolása szükséges, melyet az ingatlanra vonatkozó védettségi jelleg beállításával az online rendszer kötelezően feltöltendő mellékletként listáz. (Védettségi igazolását részletesen ld.: jelen Útmutató 11. pontjában).
- f. **Örökségvédelmi engedély/ bejelentés igazolása:** A tervezett fejlesztésben bejelölt munkanemek alapján az online felület felkínálja az adott tevékenységhez kötelezően feltöltendő tájékoztatásokat. A védettség jellegétől függően örökségvédelmi vagy építésügyi hatósági engedély szükséges majd a szakmai előkészítést követően a tervezett beavatkozásokra. A jelen Útmutató mellékletét képező Műszaki Segédlet eligazodást nyújt ebben.

Szakmai előkészítésre vonatkozó kérelem esetén

- műemléki védettség nél örökségvédelmi/építésügyi hatósági engedélyezési eljárás lefolytatásának **szükségességére** vonatkozó hatósági igazolás, vagy
- helyi védelem alatt álló ingatlannál építésügyi hatósági engedélyezési eljárás lefolytatásának **szükségességére** vonatkozó hatósági igazolás, illetve a településképi eljárás lefolytatásának **szükségességére** vonatkozó polgármesteri igazolás bemutatása.

(A **szükségesség igazolása az illetékes hatóságtól kapott tájékoztatást jelenti arra vonatkozóan, hogy az érintett ingatlan felújításának tervezését követően mely eljárás lefolytatása lesz szükséges.**)

A hatósági tájékoztatás lapjait egy darab ún. összefűzött .pdf (max. 20 MB) formátumban kell feltölteni.

g. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal által kiállított igazolás Kérelmező köztartozás-mentességéről

1. Természetes személy Kérelmező esetén:

30 napnál nem régebbi Nemzeti Adó- és Vámhivatal által kiállított igazolás a Kérelmező köztartozás-mentességéről, mely tartalmazza a Kérelmező adóazonosító jelét (csak egyéni vállalkozói adószám feltüntetése nem elegendő). A köztartozásmentes adatbázisból lehívott dokumentum nem elégséges, a NAV igazolást nem helyettesíti;

2. Egyéni vállalkozó kérelme esetén:

30 napnál nem régebbi Nemzeti Adó- és Vámhivatal által kiállított igazolás a Kérelmező köztartozás-mentességéről, mely tartalmazza a Kérelmező adóazonosító jelét (NAV igazolásként a köztartozásmentes adatbázisból lehívott dokumentum nem fogadható el.)

3. Jogi személy kérelme esetén:

Adótartozás, köztartozás mentességet igazoló dokumentum (gazdasági társaságok esetén NAV igazolásként a köztartozásmentes adatbázisból lehívott dokumentum nem fogadható el.);

h. A szervezet létezését igazoló dokumentum (pl. cégkivonat, törzskönyvi kivonat) - szervezet esetén szükséges

A szervezet létezését igazoló, aktuális (30 napnál nem régebbi) dokumentum (pl. cégkivonat, bírósági kivonat, törzskönyvi kivonat);

i. Egyéb opcionális feltöltések: az épület bemutatását segítő, értékeinek feltárásához elkészített dokumentációk vagy korábban mások által megjelentetett ismertetések (maximum 10 db, .pdf formátumban). Ide töltendők fel a korábbi támogatások elszámolását igazoló dokumentumok.

Természetes személy Kérelmező esetén benyújtandó további dokumentumok:

1. Meghatalmazott eljárása esetén a meghatalmazás legalább teljes bizonyító erejű magánokiratba foglaltan (két tanú hitelesíti az aláírásokat);
2. Közös tulajdon esetén a társtulajdonos hozzájáruló nyilatkozata (legalább teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalva);
3. Vagyonkezelő vagy hasznélvező kérelmező esetén tulajdonosi hozzájárulás (legalább teljes bizonyító erejű okiratba foglalva).

Önkormányzati vagy magyar állami tulajdont használó esetén tulajdonos, illetve/és vagyonkezelő hozzájáruló nyilatkozata teljes bizonyító erejű magánokiratba foglaltnak.

Jogi személy kérelme esetén benyújtandó további dokumentumok:

1. Meghatalmazott eljárása esetén a meghatalmazás (legalább teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalva);
2. Közös tulajdon esetén a társtulajdonos hozzájáruló nyilatkozata (legalább teljes bizonyító erejű okiratba foglalva);
3. Vagyonkezelő kérelmező esetén tulajdonosi hozzájárulásteljes bizonyító erejű magánokiratba foglaltnak.
4. Önkormányzati vagy magyar állami tulajdont használó esetén tulajdonos, illetve/és vagyonkezelő hozzájáruló nyilatkozata teljes bizonyító erejű magánokiratba foglaltnak.

Az online felületen az űrlapok kitöltése és a csatolandó mellékletek feltöltésének teljesítése még nem jelenti automatikusan a támogatási kérelem benyújtását. A kitöltés és feltöltés lezárásával, majd a felület által generált nyilatkozatok letöltését, aláírását, visszatöltését követő benyújtási folyamat lépéseinek végrehajtásával történik meg a kérelem benyújtása.

A kérelem űrlapjainak kitöltésével a felület által automatikusan generált nyilatkozatok, melyekkel a kérelem benyújtandó:

a. ***Természetes személy Kérelmező esetén benyújtandó dokumentumok:***

1. „Nyilatkozat támogatási döntéshez természetes személy kérelme esetén” kezdetű dokumentum a Kérelmező által aláírva (a felület generálja a bevitt adatok alapján);

b. ***Jogi személy kérelme esetén benyújtandó dokumentumok:***

1. Nyilatkozat átláthatóságról (a felület generálja a bevitt adatok alapján);
2. „Nyilatkozat támogatási döntéshez szervezet kérelme esetén” kezdetű dokumentum Kérelmező cégszerű aláírásával ellátva (a felület generálja a bevitt adatok alapján)

Felhívjuk a Kérelmezők figyelmét, hogy a „Dokumentumok” menü alatt elérhető, a Tájékoztató mellékletét képező nyilatkozat nyomtatványok és űrlapminták csak tájékoztatásul szolgálnak, azok Kérelmezőre vonatkozó pontos tartalmát a Támogatási Kérelem benyújtásának lezárásakor az online felületkezelő rendszer állítja elő a Kérelmezőre vonatkozó adatokkal automatikusan kitöltve.

Az online kitöltő program által létrehozott nyilatkozat bármilyen jellegű megváltoztatása, átírása a Támogatási Kérelem elutasítását vonhatja maga után!

Amennyiben a Támogatási Kérelem beérkezésekor a Kérelmező fenti dokumentumok valamelyikét nem nyújtja be, vagy a sablonok kitöltése nem megfelelő, a Megvalósító **egyszeri** alkalommal - határidő megjelölésével- megadott e-mail címre hiánypótlási felhívást intéz a Kérelmezőhöz.

5. Támogatási Kérelmek elbírálásának módja

Amennyiben a beérkezett Támogatási Kérelem arra alkalmas, a befogadásáról a Megvalósító – a benyújtástól számított harmincadik munkanapig – a megadott e-mail címre **befogadó nyilatkozatot** bocsát ki, amely nyilatkozat a Támogatási Kérelem befogadását, Bíráló Bizottság elé terjesztését jelenti, azonban **nem jelenti** a Támogatási Kérelem teljes tartalmi, szakmai megfelelőségének igazolását.

A befogadott Támogatási Kérelem esetében **egy alkalommal** a kapcsolattartásra megadott e-mail címre, az online rendszeren keresztül, hiánypótlási felhívás kiküldésére kerülhet sor, amennyiben:

- a Támogatási Kérelem hibásan vagy hiányosan került benyújtásra, és a hibák, hiányosságok olyan jellegűek, hogy hiánypótlás keretében pótolhatók,
- az igényelt támogatás összege meghaladja a minimálisan vagy maximálisan igényelhető támogatási összeget, vagy a támogatási arány meghaladja a Tájékoztatóban meghatározott támogatás mértékét,
- a Kérelmező nem csatolja hiánytalanul a jelen Útmutató 4. pontjában előírt dokumentumokat, nyilatkozatokat, igazolásokat.

Nem minősülnek pótolhatónak az előírt szükséges dokumentumok, ha a hiányosságok mértéke jelentős, a Kérelem tárgyának tartalmi összefüggéseire nem ad megfelelően elégséges információt, vagy az elvárt témához és tartalomhoz felvitt adatok nem megfelelőek, a csatolt dokumentumok nem értelmezhetőek (pl. üres lapok, nem releváns tartalmú dokumentációk, a folyamatban nem használt adattartalmú anyagok). Ilyen esetben a Támogatási Kérelem hiánypótlási felhívás és érdemi vizsgálat nélkül kerülhet **elutasításra**.

A Népi Építészeti Program online Támogatási Kérelem benyújtására létrehozott felületén a regisztrációt követően, az adatok feltöltése, a szükséges dokumentációk benyújtása a rendelkezésre állástól folyamatos, a feltöltés egyes fázisai időszakosan is menthetőek. **A feltöltött adattartamú, de (aláírás után feltöltött, teljes terjedelmében látható) jogi nyilatkozattal nem lezárt Támogatási Kérelmek nem minősülnek benyújtottnak, érdemi bírálat nélkül elutasításra kerülnek.**

A Kérelmező a hiánypótlás rendszerüzeneten keresztüli kiértesítés megküldésétől számított **7 (hét) munkanapon belül köteles a hibák kijavítására vagy a hiányok pótlására**. A hiánypótlásra való felhívás a pótlandó dokumentumok jellegére tekintettel ettől eltérő, hosszabb határidőt is megszabhat. A hiánypótlás nem, vagy nem megfelelő, vagy nem a megszabott határidőben történő teljesítése esetén a Támogatási Kérelem elutasításra kerülhet.

A Támogatási Kérelem hiánypótlási felhívás és érdemi vizsgálat nélkül kerülhet elutasításra, akkor, ha

- a Kérelmező nem tartozik a 2.C pontban rögzített, a támogatás igénybevételére jogosultak körébe,
- nem ítéltető meg támogatás a Kérelmező részére a 2.C pont szerint,
- a Támogatási Kérelem nem a 2.A pont szerinti ingatlanra vonatkozik.

Az Áht., Ávr. VI. fejezet – támogatások felhasználására vonatkozó előírásainak maradéktalan érvényesítése és a Támogatási Kérelem elbírálása érdekében Bíráló Bizottság került létrehozásra.

Amennyiben a Támogatási Kérelem megfelel a Tájékoztatóban és az Útmutatóban rögzített feltételeknek, a Megvalósító szakmai értékelésre a Bíráló Bizottság elé terjeszti. A támogatható kérelmekről kizárólag a Bíráló Bizottság foglal állást. Az értékelés főbb szempontjai:

- a támogatási célnak való megfelelés, a műemléki/történeti érték megőrzése,
- a 2.B pontban megfogalmazott műszaki ajánlások teljesülése, az azoknak való megfelelés,
- a műemléki/történeti értékek megléte és állapota,
- a műemlék értéke és veszélyeztetettsége,
- a tájház-épület szakmai listákon elfoglalt helye (elsősorban a *Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről* szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet 5. számú mellékletben helyrajzi számmal is azonosított, továbbá a tájház hálózat Magyarországon (K) (2000) című – The Network of Rural Heritage Buildings in Hungary (28/12/2000) – felterjesztésben szereplő ingatlan),
- az egyedi védettség,
- a program megvalósításának realitása,
- a népi építészeti emlékek kutatásában, tervezésében jártas, referenciákkal rendelkező kutatók, szakértők, építészek bevonása az előkészítési dokumentációk elkészítése során,
- a költségvetés megalapozottsága és a szakmai programhoz való illeszkedése,
- a Támogatási Kérelem kidolgozottsága, szakmai megalapozottsága, igényessége,
- a tervezett hasznosítás illeszkedése a műemléki/történeti értékhez,
- az épület bemutatásából megismerhető történeti értékek megléte és azok építészeti minősége, valamint az ingatlan tervezett hasznosítása.

A támogatás – jellegéből adódóan – elsősorban az ingatlan legalább középtávú hasznosításában gondolkodó tulajdonosok értékmegőrző tevékenységét részesíti előnyben.

A Bizottság a formai szempontból már megvizsgált Támogatási Kérelmeket tartalmuk szerint értékeli, majd rangsort állít fel. Minden szakmailag elfogadható Támogatási Kérelemhez kapcsolódóan a Bizottság javaslatot tesz a támogatás összegére is, amely az igényelt összegnél alacsonyabb is lehet. A Támogatási döntés a szerződéskötés feltételeként jogi elvárásokat, a Bíráló Bizottság véleménye alapján konkrét műszaki kikötéseket és szakmai elvárásokat, feltételeket határozhat meg.

A Bíráló Bizottság a bírálat során az alábbi kategóriákba sorolja a kérelmeket:

- a) Támogatási Kérelem támogatása a teljes igényelt összeggel (illetve tájházak esetében, veszélyeztetettségre tekintettel pozitív eltérési javaslattal);
- b) Támogatási Kérelem támogatása csökkentett mértékkel;
- c) Támogatási Kérelem feltétellel (pl. dokumentáció utólagos benyújtása, vagy műszaki kikötések) történő támogatása;
- d) Támogatási Kérelem elutasítása.

A Bíráló Bizottság javaslatának figyelembevételével a Megvalósító dönt a kérelmek támogatásáról, és legkésőbb a javaslat kézhezvételétől számított 15 (tizenöt) munkanapon belül kiküldi a döntésről az értesítéseket rendszerüzeneten keresztüli formában a támogatásban részesülő Kérelmezők részére. Az értesítés tartalmazza a megítélt támogatás igénybevételének feltételeit és a megvalósítás határidejét.

Részben támogatott kérelmek esetén is szükséges a teljes -kérelemben rögzített és a Bíráló Bizottság észrevételeit figyelembe vevő- szakmai program megvalósítása.

Műszaki kikötések meghatározása esetén a Kérelmezővel a pénzügyi terv és szakmai program kikötéseknek megfelelő módosítása után köthető meg a Támogatási szerződés. Dokumentáció utólagos benyújtásának előírása esetén a Kérelmező a Támogatási Szerződés megkötése előtt megküldi azokat Megvalósító részére. A módosításban, illetve a dokumentum megküldésében elvárható – meghatározott határidőn belüli- együttműködési kötelezettség nem teljesülése esetén, a Megvalósító a Támogatási Szerződés megkötését nem kezdeményezi.

6. Tájékoztatás a Támogatási Szerződés megkötéséről

Támogatott Kérelmek esetében – a szerződési feltételek teljesülésével – a Megvalósító kezdeményezi a szerződéskötést, a Támogatási Szerződés letöltési lehetőségét biztosítja az online felületen.

Amennyiben a Kérelmező a szerződésben foglaltakkal egyetért, az abban szereplő kötelezettségeket, műszaki kikötéseket, pótlólag megkért dokumentációk benyújtását maradéktalanul vállalni tudja, úgy az általa aláírt – formai hibától mentes és a szerződéskötéshez szükséges dokumentumok teljességét tartalmazó – Támogatási Szerződés 3 aláírt példányát kézhezvételétől/letöltésétől számított 7 (hét) munkanapon belül köteles visszajuttatni a Megvalósító részére postai úton. A megítélt támogatás mértékének függvényében Megvalósító megszabhatja, hogy az aláírás közjegyző előtt történjen. A közjegyző díjazása, illetve a szerződés részét képező banki felhatalmazó levél kiállításának esetleges banki költsége a Kérelmezőt terheli.

A Támogatási Szerződéseket Megvalósító a hozzá beérkezéstől számított 15 (tizenöt) munkanapon belül írja alá, majd 1 (egy) aláírt példányt visszaküld a Kérelmezőnek.

A Bíráló Bizottság döntésében meghatározott – nem jogi jellegű - kikötések és feltételek érvényesítése, valamint pontosítása a szerződéskötés után megtartott helyszíni szemlén történik

a Mentor segítségével, aki a folyamat szakszerű lebonyolításához szükséges dokumentációkat és azok elvárt szakmai tartalmát meghatározza és egy emlékeztetőben rögzíti.

Elutasítás esetén a döntésről a Megvalósító értesíti a Kérelmezőt, amely tartalmazza a Támogatási Kérelem elutasításának okát, illetve tartalmazhat a Bíráló Bizottság által megfogalmazott szakmai véleményt is.

7. Kifogás benyújtásának kizártsága

A jelen támogatási kiírás keretében nyújtott támogatás nem pályázati úton biztosított költségvetési támogatás, a benyújtott Támogatási Kérelmek egyedi támogatási igényeknek minősülnek. Erre tekintettel és figyelembe véve az Ávr. 102/D. § (1) bekezdésében foglaltakat, a támogatási döntéssel szemben kifogás nem nyújtható be.

8. A fejlesztéssel érintett ingatlanra vonatkozó feltételek

Nem támogatható olyan projekt, amely a beruházást, illetve a fejlesztést olyan ingatlanon kívánja megvalósítani, amely a Támogatási Kérelem benyújtásának időpontjában **per-, teher- és igénymentes (ide nem értve a haszonélvezeti vagy özvegyi jogot)**, és ezt fenntartja legalább a fenntartási kötelezettség idejére. (Önkormányzatok esetén a használati szerződés a fenntartási kötelezettség időszaka alatt semmilyen jogcímen nem szüntethető meg.) A támogatás – jellegéből adódóan – elsősorban az ingatlan legalább középtávú hasznosításában gondolkodó tulajdonosok értékmegőrző tevékenységét részesíti előnyben. A tehermentesség alól kivételt képeznek a Magyar Állam által a családtámogatási rendszer keretében nyújtott támogatások. (Pl. CSOK, falusi CSOK stb.)

Amennyiben a fejlesztést osztatlan közös tulajdonban álló és osztott használatú ingatlanon kívánják megvalósítani, a Támogatási Kérelem benyújtásának feltétele a tulajdonostársak között közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba (mely tartalmazza a dokumentumban szereplők minden azonosító adatát, valamint legalább két tanú előtt aláírt) foglalt használati megállapodás csatolása. (Az osztott használat azt jelenti, hogy a tulajdonostársak az ingatlant vagy annak egy részét fizikailag elkülönülten használják.)

A Kérelmezőnek a tulajdonjogát és a tehermentesség tényét (digitálisan lekérhető) **szemle típusú**, (nem teljes másolat) 30 napnál nem régebbi tulajdoni lap csatolásával szükséges igazolnia. Az egyszerűsített határozat típusú dokumentum tulajdoni lap másolatként nem használható. Adás-vételi szerződés a tulajdonjog igazolására nem elegendő.

Amennyiben a fejlesztéssel érintett ingatlan

- nincs a Kérelmező tulajdonában, vagy
- nincs a Kérelmező tulajdonában és a Kérelmező vagyonkezelő vagy haszonélvező vagy
- nem a Kérelmező kizárólagos tulajdona,

úgy a Támogatási Kérelemmel értelemszerűen az alábbi dokumentumok csatolása szükséges:

- 1) Legalább olyan – a Kérelmező tulajdonjogának bejegyzési kérelmét széljegyen szerepeltető -tulajdoni lap, amelyből megállapítható, hogy a Kérelmező a kérelem benyújtását megelőző időpontban tulajdonjogot fog szerezni (azaz a tulajdonjog bejegyzési kérelmét a Megvalósítóhoz benyújtott kérelmet megelőzően benyújtotta az ingatlan-nyilvántartásba);
- 2) Tulajdonosi vagy vagyonkezelői nyilatkozat, illetve a tulajdonostárs, haszonélvező, vagy az özvegyi jog jogosultjának nyilatkozata arról, hogy az ingatlan tulajdonosa, vagyonkezelője, haszonélvezője, illetve az özvegyi jog jogosultja hozzájárul a Támogatási Kérelemben foglalt projekt megvalósításához és a támogatási időszak során megvalósuló (infrastrukturális) fejlesztések Kérelmező általi aktiválásához, továbbá épületfelújítás esetén az ingatlan – az Ávr. 102. § (1) bekezdésének irányelveinek megfelelően – a kötelező fenntartási időszakban a fejlesztés céljára rendelkezésre áll;
- 3) Önkormányzat, illetve Magyar Állam tulajdonában álló ingatlan esetén a használat jogcímét megalapozó okirat.
- 4) Érintett ingatlan(ok) szemle típusú tulajdoni lap másolata(i).

Az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 22.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 37/2011. (III. 22.) Korm. rendelet] 7. § (1) bekezdése alapján az alábbi esetben támogatható a fejlesztés, ha a támogatás nem minősül állami támogatásnak az EUMSZ 109. cikke alapján a 107. cikkének (1) bekezdése értelmében (pl. hatósági tevékenység, térítésmentesen hozzáférhető kulturális tevékenység vagy olyan, a kulturális és természeti örökség megőrzéséhez kapcsolódó tevékenység, amely nem tekintendő gazdasági tevékenységnek).

A Megvalósító a támogatásban részesülő Kérelmezővel – az Ávr., valamint a fejezeti kezelésű előirányzatok kezeléséről és felhasználásáról szóló 8/2016. (III. 25.) MvM rendeletben meghatározott, – a szerződéskötéshez szükséges nyilatkozatok és dokumentumok benyújtását követően köti meg a Támogatási Szerződést.

Tájékoztatjuk a Kérelmezőket, hogy a megkötésre kerülő Támogatási Szerződésben az Ávr. 102. § (1) bekezdés irányelvei követendők.

A szakmai előkészítés támogatásának lehetősége–jellegéből adódóan –elsősorban az ingatlan legalább középtávú hasznosításában elvárhatóan gondolkodó tulajdonosok értékmegőrző tevékenységét részesíti előnyben. A mentorálással is támogatott, szakmailag gondos előkészítés az értékazonosításon túl egy tervezett felújítás alapjait biztosítja.

Építési beruházás **szakmai előkészítésére vonatkozó támogatás esetén 3 évig fenntartási kötelezettség terheli a Támogatottat**, vagyis nem végezhet történeti értéket sértő beavatkozásokat, átalakításokat a támogatással érintett épületen, nem megengedett a támogatásból megvalósított tevékenységek fizikai megváltoztatása, módosítása.

Szakmai előkészítésre irányuló támogatás ellenőrzése során a Támogató jogosult annak vizsgálatára is, hogy a támogatás eredményeként létrehozott anyagokat a Támogatott a Népi

Építészeti Program elveivel összhangban használja-e fel. Ennek megsértése esetén a Támogatottat –folyósítástól –számított 3 (három) évig Visszafizetési kötelezettség terheli, amelyet kamatokkal együtt köteles teljesíteni.

9. A megvalósításhoz szükséges engedélyek igazolásának módja

A szakmai előkészítésre irányuló tevékenység nem engedélyköteles, előzetesen nem szükséges hatósági engedélyek csatolása. (Pl.: restaurátori, kutatási engedély a támogatott tevékenységek megvalósítási időszakában beszerezhetők.) A hatósági engedélyezési/bejelentési eljárások szükségességének hatósági igazolását (tájékoztatás) azonban az online felület védetség függvényében kérheti.

10. A saját forrás biztosítására vonatkozó tájékoztató

A Támogatási Kérelem benyújtásához szükséges a Kérelmező részéről a saját forrás rendelkezésre állása. Saját forrásként a kérelemben tervezett teljes projektköltség minimum 20%-ának meglétét kell igazolni természetes (magán)személyek, önkormányzatok (ideértve a kisebbségi önkormányzatokat is) és tájházak esetében.

Tájházak esetében a bírálati folyamat során a Bíráló Bizottság szakmai javaslatára különösen veszélyeztetett emlékek esetén az elvárt önrész mérsékelhető a felmerülő összköltség minimum 10%-ára. Erről a Megvalósítóként eljáró Teleki László Alapítvány a Támogatói döntésben rendelkezik.

Minden egyéb esetben saját forrásként a felmerülő összköltség minimum 50%-ának meglétét kell igazolni.

Saját forrás igazolásának módja:

- **Helyi önkormányzat, kisebbségi önkormányzat, társulás esetén:**
 - a képviselő-testületi, társulási tanácsi határozat, vagy
 - a képviselő-testület költségvetési rendeletébe, határozatába foglalt – a tartalék feletti rendelkezési jogot átruházó – felhatalmazás alapján a polgármester, nemzetiségi önkormányzat elnöke, illetve társulási tanács elnöke nyilatkozata, amelyet a gazdasági vezető, vagy a kötelezettségvállalásra jogosult személy pénzügyi ellenjegyzőként aláírt;
- **Természetes és jogi személyek, egyéb szervezetek esetén:**
 - magyarországi számlavezető intézmény eredetiben aláírt 30 napnál nem régebbi hiteles igazolása, amely tartalmazza a kérelemben megadott banki folyószámla számát, valamint a banki folyószámla, esetleges értékpapírszámla (Kérelmezővel megegyező) tulajdonosát és a minimum a szükséges önerő összegét, valamint a számlanyitás időpontját is.– Internetbanki felületről lementett kivonat és számlatörténet stb. nem fogadható el.

Nem tekinthető saját forrásnak az államháztartás központi alrendszeréből kapott más költségvetési támogatás.

Felhívjuk figyelmét, hogy a támogatás lebonyolítására új, külön bankszámla nem hozható létre! Minden esetben a meglévő, mindennapos használatban lévő bankszámlaszámát szükséges a Kérelmezőnek megadnia a kérelem kitöltésekor. A saját erő forrásául szolgáló, a támogatás pénzforgalmára megadott bankszámla megadása kötelező a Támogatási Szerződésben és ezt a számlát a támogatás megvalósítását követő fenntartási időszak lezárultáig fenn kell tartani. Ennek megszegése esetén a Kérelmező a Program további támogatási lehetőségeiből kizárja magát.

Támogatás esetén a támogatási szerződés megkötéséig **a saját forrásnak a kérelemben megadott bankszámlán szükséges rendelkezésre állnia.** Erre vonatkozóan a Megvalósító igazolást kérhet be, amennyiben a saját forrás rendelkezésére állásának igazolására más bankszámla vagy értékpapír számla került megadásra a Támogatási Kérelemben. Megítélt támogatás esetén a támogatás folyósítása a megadott bankszámlaszámra történik.

Felhívjuk a Kérelmet benyújtók figyelmét, hogy amennyiben a **tényleges költségek** a költségtervben szereplő költségekhez képest a megvalósítás során **emelkednek**, úgy a többletköltségekhez kapcsolódó fedezet megteremtéséről a **költségvetésen belüli átcsoportosítással, vagy saját forrásból köteles gondoskodni** a támogatott tevékenység szakmai tartalmának csökkenése nélkül.

Az Ávr. 97 §. (4) bekezdése alapján, ha a támogatott tevékenység összköltsége csökken a tervezetthez képest, a támogatás összegét az összköltség csökkenésének arányában csökkenteni kell, több forrás esetén az eredeti arányoknak megfelelően. A támogatott tevékenység összköltségét a Költségtervben meghatározott tényleges költségcsökkenések arányában kell csökkenteni.

A saját forrás folyószámlán meglétét a támogatási szerződés megkötésekor ismételten igazolni szükséges, amennyiben Támogató kéri.

11. Védettség igazolása

Védetté nyilvánított ingatlanok számít: a Miniszterelnökség által a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdés d) pontja alapján vezetett központi, közhiteles műemléki hatósági nyilvántartásban **egyedi műemlékként** szereplő örökségi elem, vagy védetté nyilvánított ingatlanok együttese (**műemléki környezet (MK), műemléki jelentőségű terület (MJT)**), vagy helyi önkormányzati rendeletben jogerősen megállapított **helyi egyedi vagy területi védelem alatt álló** népi építészeti emlék.

A program fontos feltétele, hogy a Kérelemben megnevezett épület a fentiek közül valamilyen védettséggel rendelkezzen, és ezt országos védelem esetén a hatósági nyilvántartás, helyi védelem esetén helyi rendelet is igazolja.

Nem számít védett épületnek, ha az ingatlanon lévő védettség célja nem a Kérelemmel érintett épület védelme, hanem például egy, a telken lévő szobor áll műemléki védelem alatt (ebben az esetben csak a szobor vonatkozásában nyújtható be Támogatási Kérelem). A területi védelem alatt álló együttesek esetén az egyedi népi építészeti értéket hordozó épületek, épületelemek (jellemzően külső, homlokzati) értékőrző-megújító felújítása támogatott. Tehát olyan épület vagy építmény helyreállítása támogatható, amely egyedi vagy területi védelem alatt áll és

egyben népi építészeti emlék is. A két feltétel együttes fennállása szakmai ellenőrzés tárgyát képezi, nem teljesülés esetén a Kérelem érdemi bírálat nélkül elutasításra kerül.

- **Országos védettség igazolása:** a műemléki törzsszám, azonosítószám megadásával történik.
- **Helyi védettség megfelelő igazolása:**

A Népi Építészeti Program jelen támogatási kiírás keretén belül, olyan helyi védett épület esetében nyújtható be támogatási kérelem, mely helyi önkormányzati rendeletben **a kérelem benyújtásáig jogerősen megállapított helyi egyedi vagy helyi területi védelem alatt álló építészeti emlék.**

A helyi védettség igazolását az alábbi jogszabályi környezet szabályozza:

- A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerint:

23/A. § (1) Helyi védelem alatt áll az a helyi építészeti örökség, amelyet a települési önkormányzat – a fővárosban a fővárosi vagy kerületi önkormányzat – településképi rendeletében védetté nyilvánít (a továbbiakban: helyi védelem). A helyi védelem célja a település szempontjából hagyományt őrző, az ott élt és élő emberek, közösségek munkáját és kultúráját tükröző sajátos megjelenésű, a településképet meghatározó építészeti és táji érték védelme.

- Ugyanakkor a településképvédelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény szerint:

14. § (2b) 2017. december 31-ét követően településképi rendelet hiányában

a) a helyi építési szabályzat vagy az építészeti örökség helyi védelméről szóló önkormányzati rendelet helyi építészeti örökség védetté nyilvánítását és védettség megszüntetését megállapító előírásait
b) a reklámok, reklámhordozók és cégek elhelyezésének, alkalmazásának követelményeiről, feltételeiről és tilalmáról szóló, valamint a településképi bejelentési eljárásról szóló önkormányzati rendelet reklámok és reklámhordozók elhelyezésére vonatkozó előírásait – a Módtv. rendelkezéseivel és a végrehajtására kiadott jogszabályokkal való összhang biztosítása érdekében – 2018. december 31-ig lehet alkalmazni.

A fentiek alapján a védettség igazolása helyi védelem esetén településképvédelmi rendeletbe foglaltan lehetséges. A teljes terjedelmű (mellékleteivel együtt) hatályos rendelet bemutatása szükséges, melyből egyértelműen megállapítható az adott ingatlanra vonatkozó védettség. Képviselő-testületi határozat, Helyi Építési Szabályzat, örökségvédelmi rendelet, arculati kézikönyv stb. helyi védettség igazolására nem alkalmas.

Az épület országos műemléki (műemlék, MK, MJT) védettségéről a következő felületeken kaphat felvilágosítást:

- Országos Építésügyi Nyilvántartás: <https://oroksegvedelem.e-epites.hu>

- területileg illetékes kormányhivatal építésügyi és örökségvédelmi osztály:
www.kormanyhivatal.hu

- Építési és Közlekedési Minisztérium, Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság, Műemléki Főosztály

Helyi védelem esetén a települési vagy körzeti jegyző adhat felvilágosítást, a helyi egyedi vagy területi védelmet a Településkép védelméről alkotott helyi önkormányzati rendelet állapítja meg. Az önkormányzati rendeletek jellemzően megtalálhatóak a Nemzeti Jogszabálytárban: http://njt.hu/njt.php?onkormanyzati_rendeletek

12. Tájékoztatás a projekt megvalósításáról, finanszírozásról

A megítélt támogatási összeg teljes egészében **támogatási előleg** formájában kerül kifizetésre a Kérelmező részére. A Támogatási Szerződés **ütemezett kifizetést** is meghatározhat a rögzített feltételekkel és határidőkkel. A támogatott tevékenység megvalósítását **mentori program** segíti, mely a folyamat kísérését, helyszíni egyeztetéseken a műszaki megoldások helyes megválasztását, a teljesítések magas színvonalú szakmaisággal történő elkészítését támogatja.

A projekt megvalósítási időszaka: 2024. március 1. és 2024. szeptember 30. között van.

A támogatási összeg terhére elszámolható költségek:

- építéstörténeti dokumentáció és értékleltár készítésének költsége,
- történeti érték állapotfelmérése, dokumentálása és szaktanácsadás,
- szakértői (faanyagvédelmi, statikai, diagnosztikai, restaurátori) dokumentáció elkészítésének költsége,
- építészeti tervezési költségek,
- tervezői költségvetés kiírás költsége,

Nem elszámolható költségek:

- pályázatíró díja,
- generáltervezői szolgáltatás díja,
- saját munkateljesítmény díja,
- személyi jellegű juttatások költsége,
- projektmenedzsment jellegű költségek,
- hatósági eljárási díjak, illetékek, postai költségek,
- fénymásolás, szkennelés költségei,
- utazási költségek,
- banki, közjegyzői költségek

A projekt megvalósulását követően a Kérelmező a támogatással létrehozott előkészítő szakmai dokumentációkat beszámoló keretében hiánytalanul feltölti az online felületre, valamint az elszámolni kívánt tételek esetén minden alátámasztó dokumentációt köteles benyújtani a Megvalósítónak, úgymint visszaigazolt megrendelés, szerződés, teljesítési igazolás, kifizetés bizonylata stb. A pénzügyi elszámolás ütemezett menetéről a Megvalósító tájékoztatást ad az online felületen a Kérelmező részére a Támogatási Szerződés megkötését követően.

A Megvalósító a támogatásban részesített ingatlant és az ott megvalósítani kívánt tevékenység szakszerűségét a Támogatási Kérelem beadásától kezdődően helyszíni bejárással ellenőrizheti, annak véleményezését a bírálati szakaszban a Kérelem elbírálásában felhasználhatja. A Támogatási Szerződésben rögzített feltételek mentén a folyamatban lévő munkák szakmai megfelelőségét és műszaki indokoltságát, a támogatási forrás hatékony és gondos

felhasználását a Megvalósító által felkért szakértő Mentor helyszíni szemlén figyelemmel kíséri, arról emlékeztetőt készít, mely a támogatás-felhasználási folyamat kötelező eleme.

A Mentor a helyszínen látottak figyelembevételével érvényesíti a Bíráló Bizottság döntésében meghatározott kikötéseket és feltételeket, valamint pontosítja a folyamat szakszerű lebonyolításához szükséges dokumentációkat és azok elvárt szakmai tartalmát. A szemle emlékeztetője a folyamatot segítő online felületre feltöltésre kerül. Az elszámolás folyamatában az emlékeztető a megvalósított tevékenység szakmai értékelésének megítélését segíti. A támogatási igényt benyújtó Kérelmező köteles elviselni és tűrni a helyszíni ellenőrzést, abban tevékenyen részt vállalni, a megítéléshez szükséges dokumentációkat a szakértő Mentor részére rendelkezésre bocsátani, a folyamatban főbb résztvevőket a helyszíni ellenőrzéskor az együttműködésre bírni, és általánosan segíteni a folyamatot.

A már megkötött támogatási szerződéstől történő támogatotti elállás esetén a Megvalósító addig keletkezett költségeit az elállást kezdeményező Támogatott köteles megtéríteni.

A támogatás céljaival ellentétes folyamat vagy helyzet fennállásának észlelésekor, a Támogatási Szerződés szerinti tevékenységek megvalósulását veszélyeztető vagy ellehetetlenítő esetben a támogatás felfüggesztésre kerülhet, és jogi úton érvényesítve visszafizetésre kötelezhető a támogatott tevékenység megvalósításáért felelős kedvezményezett Kérelmező/Támogatott.

A Támogatási Szerződésben rögzített műszaki tartalom változása esetén, illetve támogatott tevékenységek megvalósulását veszélyeztető vagy ellehetetlenítő esetben a Kérelmező/Támogatott köteles a Megvalósítót mielőbb írásban tájékoztatni.

A Támogatási Szerződés szerinti tevékenységek megvalósulásának forrásoldali támogatását veszélyeztető vagy ellehetetlenítő esetben a Megvalósító a Kérelmezőt/Támogatottat mielőbb írásban tájékoztatja.

13. A közbeszerzési kötelezettségre vonatkozó tájékoztató

A közbeszerzési kötelezettség megállapításához, a közbeszerzési eljárások szabályos lefolytatásához minden esetben a hatályos közbeszerzési törvényt és végrehajtási rendeleteit kell alkalmazni, amelyekről a Közbeszerzési Hatóság www.kozbeszerzes.hu honlapján is lehet tájékozódni.

A projekt megvalósítása során a Kérelmezőnek különös figyelmet szükséges fordítaniuk a **beszerzések során** a közpénzek ésszerű, hatékony és felelős felhasználására, a verseny tisztaságára, esélyegyenlőségre, nyilvánosságra, és az egyenlő elbánás elvének megfelelő eljárásra.

Felhívjuk a figyelmet a projekt keretében megvalósítandó beszerzések tekintetében esetlegesen fennálló közbeszerzési kötelezettségre. Az irányadó jogszabályban meghatározott kötelezettségek megállapítása és betartása a Kérelmező feladata. A közbeszerzésre kötelezett

személyek és szervezetek körét a hatályos közbeszerzési törvény (2015. évi CXLI. tv.) határozza meg.

14. Kötelező információszolgáltatás

Amennyiben a Kérelmező helyi önkormányzat, helyi önkormányzati társulás, civil szervezet vagy egyházi jogi személy, a támogatásból megvalósított építésengedély-köteles építési beruházások esetén köteles adatot szolgáltatni a Központi Állami Beruházás Ellenőrzési Rendszer (a továbbiakban: KÁBER) részére, továbbá hozzá kell járulnia ahhoz, hogy az adatszolgáltatási kötelezettségének teljesítését és a beruházás megvalósítását jogszabályban meghatározottak szerint ellenőrizzék és köteles a KÁBER vonatkozásában kapcsolattartó személyt kijelölni.

A támogatási igény jogosságát, a költségvetési támogatás és a saját forrás felhasználását jogszabályban és a Támogatási Szerződésben meghatározott szervek ellenőrizhetik. A támogatás felhasználásával kapcsolatos ellenőrzés-tűrési és adatszolgáltatási kötelezettségére vonatkozó további szabályokat az Áht. 54. §, továbbá az Ávr. 100. § tartalmazza.

A Népi Építészeti Program szakmai vezetésével megbízott Teleki László Alapítvány az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény 1. sz. mellékletének III. pontja figyelembevételével a támogatásokra vonatkozó döntéseket folyamatosan nyilvánosságra hozza, a Támogatási Szerződésekkel érintett ingatlanok népi építészeti értékeinek bemutatását kommunikációjában felhasználja, az ezen tevékenységében való együttműködést Támogatott részéről elvárja. A Teleki László Alapítvány a Népi Építészeti Program megvalósítása folyamatában a tudomására jutott információkat, dokumentációkat tárolja, rendszerezi, értékeli és a Népi Építészeti Program céljaival összeegyeztethető módon felhasználja.

15. Egyéb tájékoztatás

Felhívjuk a Kérelmet benyújtók figyelmét, hogy a **regisztrációban megadott** név, székhely/cím, e-mail-cím, képviselő személye, adószám, bankszámlaszám, tulajdonosi viszony, gazdálkodási forma és egyéb **adatok változásait haladéktalanul jeleznie szükséges a Megvalósító felé, az adatok változását hiteles igazoló dokumentummal igazolni szükséges.**

A Kérelmező által a kérelemmel érintett ingatlanra benyújtott **Támogatási Kérelemre megítélt támogatás át nem ruházható.**

A Kérelmező ellen indult csőd-, felszámolási és végelszámolási eljárást – **8 (nyolc) napon belül – köteles** a támogatási forrást kezelőnek **bejelenteni.**

A Népi Építészeti Program online felületén a regisztráció, a Támogatási Kérelem adatainak a feltöltése, a szükséges dokumentációk benyújtása a rendelkezésre állástól folyamatos, a feltöltés egyes fázisai időszakosan is menthetőek, de javasolt a benyújtási határidőt

megelőzően, minimum 8 (nyolc) munkanappal korábban megkezdeni.

A támogatási kérelem benyújtásának utolsó lépéseként a felület által generált nyilatkozatok letöltése, kinyomtatása, aláírást követő feltöltése szükséges. Kérjük a benyújtáshoz szükséges idő- és eszközigény figyelembevételével kalkulálnak!

Felhívjuk figyelmét, hogy **kellő alaposággal ismerje meg a Népi Építészeti Program szakmai elvárásait, a támogatás nyújthatóságának szakmai feltételeit**, mert Támogató bármikor jogosult a támogatástól elállni, amennyiben a Program szakmai elveinek teljesülését érzi veszélyben. Ekkor a Támogatottat az addig kifizetett támogatás kamatokkal terhelt visszafizetése terheli, illetve egy éppen megkezdett támogatásnál az addig felmerült költségek megtérítése.

A Népi Építészeti Program támogatási rendszerének működésére vonatkozó információk a www.nepiepiteszetiprogram.hu (www.telekialapitvany.hu) oldalon érhetőek el. E-mail-en és telefonon történő megkeresésre csakis közvetlenül a Kérelmező/Támogatott vagy igazolt Meghatalmazottja segítségét célzó információk adhatóak át, amelyek elvárható méltányossággal történő felhasználásáért a Kérelmező/Támogatott felel egyedül.

A Tájékoztatóban és az Útmutatóban ismertetett támogatási lehetőséggel kapcsolatban további **információ és felvilágosítás az alábbi elérhetőségeken igényelhető:**

E-mail: kapcsolat@nepiprogram.hu

Javasolt a Tájékoztatóban és az Útmutatóban foglaltak értelmezését az online felületen megtalálható további dokumentumokkal kezdeni, különösen a Gyakran Ismételt Kérdések és a Műszaki Segédlet kíván segíteni az eligazodásban.

16. A Tájékoztatóval, a projekt kiválasztási eljárással és a projekt megvalósítással kapcsolatos legfontosabb jogszabályok

2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról;
2007. évi CLXXXI. törvény a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról;
2015. évi CXLIII. törvény a közbeszerzésekről;
2000. évi C. törvény a számvitelről;
2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről;
2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról;
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről;
368/2011 (XII. 31) Korm. rendelet az államháztartási törvény végrehajtásáról;
68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról;
312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról;
191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet az építőipari kivitelezési tevékenységről;
266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet az építésügyi és az építésüggyel összefüggő szakmagyakorlási tevékenységekről,

1601/2016. (XI. 8.) Korm. határozat a Népi Építészeti Program létrehozásáról

1021/2019. (II. 6.) Korm. határozat a Népi Építészeti Program folytatásáról

Építési engedélyezési – építési műszaki kivitelezési tervdokumentációk tartalmi és formai követelményeinek szabályzata (aktuális változata elérhető a Magyar Mérnöki Kamara honlapján <https://www.mmk.hu/tudastar/dokumentumtar/szabalyzatok/tervdokumentacio-tartalmi-es-formai-kovetelmenyei-2017.05.09.pdf>)

MŰSZAKI SEGÉDLET

TELEKI LÁSZLÓ ALAPÍTVÁNY

BUDAPEST

2023

MŰSZAKI SEGÉDLET

A Népi Építészet Program keretében a népi építészeti emlékeket érintő helyreállítások szakmailag támogatott és javasolható műszaki megoldásai

Hagyományos népi építésmóddal létrejött épületek fenntartható használatához a felújítás mellett a karbantartás és rendszeres javítgatások elvégzésével is számolni kell. Jó, ha igyekszünk feltárni az épület múltját, és programot készítünk a jövőjére is. Nem elég a felújítást elvégezni, a fenntarthatóságot is biztosítanunk kell, átgondolva a folyamatos állagmegóvás kapcsán felmerülő költségeket is. Nem elég ugyanis az egyszeri lelkesedés, az épület Program keretében történő rendbetétele, a folyamatos karbantartásról is gondoskodni kell.

A népi építészeti alkotások általában többféle anyagokból, a kor igényeinek megfelelően, gyakran nem tervezett formában jöttek létre, és emiatt sérülékenyek.

A Műszaki Segédlet célja, hogy a népi építészeti értékek tulajdonosait segítse ezen sérülékeny történeti értékek felismerésében, jellemzőinek megismerésében, valamint tájékoztatást kíván adni a legjellemzőbb problémák jellegéről, és azok helyreállításának javasolt módjáról. A Műszaki Segédlet a Népi Építészeti Program keretében támogatásban részesíthető szakmai program összeállítását segíti.

A Műszaki Segédlet nem helyettesíti, és nem is pótolja a konkrét épület megismeréséből, a helyszíni megfigyelésekből kialakítható szakmai véleményt, sem nem ment fel a jogszabályok által előírt feladatok elvégzésének szükségétől, pusztán támpontot kíván nyújtani a szakmai program megtervezésének első lépéseivel.

A **Műszaki Segédlet** három fő részből áll:

- **Műszaki Útmutató**, amiből a tulajdonos tájékozódhat az épületek felújításának és karbantartásának legfontosabb szakmai elveiről,
- a népi építészeti emlék felújításával kapcsolatban felmerülő *munkanemek felsorolása*, és az azokhoz tartozó, **elkészítendő, illetve** felújítás esetén a *Támogatási kérelem mellékleteként benyújtandó dokumentumok listája*,
- az egyes szakértői dokumentációk elkészítésére felkérhető, jogszabályban előírt jogosultsággal rendelkező **műemléki szakértők névsorának** online elérhetősége.

MŰSZAKI ÚTMUTATÓ

Műszaki javaslatok a jellemző problémák megoldására

A Műszaki Útmutató áttekintést ad a népi építészeti emlékek (épületek és építmények) szerkezeti részei alapján haladva a lehetséges hibákról, azok javasolt javítási megoldásairól, a szakmai ajánlásokról. Az áttekintés nem helyettesíti az érintett épületet ismerő és megismerő szakember(ek) szakmai értékelését. A hagyományos népi építészeti értékek megőrzése hagyományos szerkezeti megoldásokkal és anyagokkal megoldható, a szakszerű beavatkozások révén a műemléki-történeti értékek fenntarthatók.

Az egyszerűen szemrevételezhető hibák (pl. repedések, faltörések, anyaghibák, korhadás) kialakulásának lehetnek közvetlen okai, de sok esetben a kiváltó okok elsődlegesen rejtettek, és jellemző, hogy egy károsító hatás több szerkezeti problémát is eredményez.

Az egységes és átfogó szemléletű épület-helyreállításban jártas szakemberek ezen összetett kérdéskörökre komplex választ adó megoldásokat nyújtanak a tulajdonos segítségére.

Az elsődlegesen megjelenő hibák közvetlen kiváltó okainak megszüntetése és a bonyolultabb megoldások időszerű elvégzése mindig kevesebb anyagi forrás felhasználását igényli. A *folyamatos (kis) karbantartás* és javítás költséghatékonyabb megoldás egy halogatott egyszeri jelentős beruházásnál.

A szakmai előkészítés (kutatások és szakértői vizsgálatok, tervek készítésének) **során elvárt az épület minden szerkezetének alapos megismerése. A rejtett szerkezetek feltárásának** (pl. alapok, tetőszerkezet, földémszerkezet) **elvégzésével van lehetőség pontosan meghatározni a tervezett beavatkozást, ezzel tervezhetővé tenni a felújítás költségét.**

Alapozás

- A népi épületeknél jellemzően nincs statikailag számításba vehető alapozás
 - a falak alatti földfelület erős dőngölése, ritkábban minimális (20-60 cm mély) kő, illetve téglafalazás, gyakrabban csak kő, vagy kavicssterítés
 - az alapozás hiánya, az altalajban végbemenő változások (nagyobb fák gyökérzete felszín alatti vizek mozgása, kimosás), süllyedések határozott irányú repedéseket okoznak, ami a szakember számára a mozgások irányát és okát mutatja
- hiba látható jele: falsüllyedés, ferde irányú repedések

Javasolható beavatkozások:

Szakaszos aláfalazással, vagy talajszilárdítással, injektálással pótolhatjuk az alapot, megállíthatjuk a további egyenlőtlen süllyedést, amennyiben indokolt. A munkát csak képesítéssel bíró szakemberek végezhetik a fennálló omlásveszély miatt, ami a munkagödör kialakítása, rejtett szerkezeti hibák és/vagy a falak nem megfelelő állékonysága miatt is fennállhat. Történeti épületszerkezeteket ismerő tartószerkezet-tervező (statikus) bevonása szükséges.

- Az aláfalazás készítése téglából javasolt, mindig csak rövid szakaszokban dolgozva, csorbázatos kialakítással a szakaszok átkötése érdekében.
- Az injektálást erre szakosodott cégek végzik. Kisméretű furatokon át műgyantát préselnek a megsüllyedt épületrész alá. A műszakilag nagyon korszerű eljárás nem csak a további süllyedés megakadályozására alkalmas, hanem a falazat visszaemelésére is.

A falsüllyedés kiváltó oka legtöbb esetben nem szerkezeti hiba, hanem a csapadékvíz elvezetésének hibája, megoldatlansága. Ennek vizsgálata és figyelembevétele javasolt a felméréskor, tervezéskor.

Felhívjuk továbbá a figyelmet, hogy csekély alapmélység esetén csak abban az esetben indokolt az alapmegerősítés-aláfalazás, amennyiben az valóban szerkezeti hibákat okoz.

Amennyiben szemmel látható probléma nem jelentkezik az épület falazatain, abban az esetben sem az alapfeltárás, sem az aláfalazás nem indokolt, hiszen ezen épületek nem kapnak a felújítás során plusz terheket. Minden esetben mérlegelni szükséges ezen szempontokat, mert konszolidálódott állapotban lévő épületnél egy alapfeltárás akár szerkezeti problémákat is előidézhet.

Falak

- Az épület állékonysága és terhelhetősége szempontjából szerkezeti és a nedvesség jelenléte miatt is vizsgálendő.
- A falban lévő nedvesség természetes használat esetén jellemzően el is párolog, de időszakos használatnál előfordulhat, hogy a szellőzés nem megfelelő és nem elégséges.
- A bennmaradó nedvesség nem huzamos használat esetén gyakran megfagy, ami károsítja a szerkezetet, jelentősebb pusztulás esetén ez a falak állékonyságát veszélyeztetheti.
- Károk felszíni vizekből és talajnedvességből adódhatnak, néha egyszerre kell mindkét problémával számolni.
- hibák látható jele: *Függőleges irányú repedések* az eltérő építési periódusoknál természetesek, és jellemzően nem is nagyon változnak, ugyanakkor *ferde irányú repedések-törések* esetén komolyabb szerkezeti problémákra kell gyanakodni, és szükséges statikus szakember véleményét kikérni.

Javasolható beavatkozások:

- A felszíni vizek ellen legegyszerűbben a közvetlen *terepviszonyok megfelelő lejtésben történő alakításával* védekezhetünk, hogy a víz az épülettől a lehető legrövidebb idő alatt, akadálytalanul távozhasson.
- A falak mellől a (sűrű) növényi *vegetáció eltávolítandó*, mert ezzel is biztosítható a fal melletti külső földfelszín jobb szellőzése, valamint az alapok épsége.
- Felszín alatti rétegvíz esetén (ha annak iránya ismert), a támadási oldal felől a talajszint alatt kialakított és elvezetett szivárgóval, ún. *drénezéssel* hatékonyan kezelhető a nedvesedés forrása.
- A talajpára problémájának kezelése bonyolultabb. Egyrészt *gyakori szellőztetést* kell alkalmazni, másrészt huzamosabb időre bezárt épületnél állandó ún. *kényszerszellőzést* javasolt kialakítani.
- Vízpárát lefojtó burkolatok, lambériák, festések eltávolítása és lélegző szerkezetekkel történő helyettesítése.
- Csak ha ezek nem hoznak tartós eredményt, akkor lehet szükség a *falazat utólagos vízszigetelésére* (például besajtoló fémlemez, vagy falbontással járó szigetelés), melyek költséges és bonyolult megoldások, csak szakember bevonásával végezhetőek.
- Az alapot megerősítő szakaszos, tömörtégla aláfalazás esetén ugyanakkor célszerű vele *együtt lemezes (vagy kent) talajnedvesség elleni szigetelés készítése egyszerre*. Vegyes kőfalak esetén az egyenetlen falsíkok miatt inkább a kiszellőztetés és drénezés javasolt.

Kerülendő beavatkozások az újabb problémák elkerülése érdekében:

- Vályogfalak esetében mérlegelni szükséges a falnedvesség teljeskörű megszüntetését, ugyanis teljes zárás esetén a fal természetes átszellőzése megszűnhet, a fal anyaga porladásnak indulhat.
- Kerülni kell a párazáró anyagok, aljzatbeton, linóleum és egyéb, nem lélegző padlóburkolat, falfestés, csempe, burkolat, beton járda használatát.

Tapasztás

Népi épületek falazatainak befejező rétege leggyakrabban a sártapasztás. Viszonylag puha, sérülékeny, a lábazati részeken könnyen lemosódik, általános felületeken táskásodhat. A repedések leggyakoribb oka a tapasztás, az agyag zsugorodása, vagy a falban lévő nedvesség miatti anyagváltozás, esetleg fagykár. A legsérülékenyebb szerkezet, állandó figyelmet és karbantartást igényel – helyettesítése esetén a megjelenés jelentős változásával kell számolni, ezért más anyaggal történő kiváltása kerülendő.

Javasolható beavatkozások:

- A kopogó, leváló részek eltávolítása és *anyagazonos tapasztás* alkalmazása.
- Nádszövettel, vagy rabic-hálóval segíthető a jobb tapadás kialakulása.
- Megfelelő (környéken jellemzően fellelhető) agyag alkalmazása szükséges, a műveleti sorrend és az eltérő rétegekben más-más anyagjellemzők követése javasolt, a legfelsőbb rétegben például mész keverése szükséges.

Kerülendő beavatkozások az újabb problémák elkerülése érdekében:

- Cementes vakolat használata tilos, mert a falnedvességet a falba zárja, emiatt páradohos beltér alakulhat ki, és a falszerkezet is károsodik.

Vakolás, meszelés

A vakolatoknál ügyelni kell arra, hogy csak valódi (homokos) mészvakolat kerüljön a falra, mert az biztosítja a falak természetes szellőzését. Tájegységként elterjedt lehet a mészkötésű kőporos vakolat, ahol a homokot kötőrmelékkel helyettesítették. Ebből a durvább anyagból is készítettek teljesen sík, simított vakolatot, de gyakrabban durva felületeket hoztak létre. A felújítások során ügyeljünk a felületi struktúrák megőrzésére.

Csak kellően kiszáradt felületre kerülhet végleges festés. A fal páraáteresztő képességét nem csökkentő meszfestékeket részesítsük előnyben. Megújítása a fenntartható szerkezetmegőrzés érdekében is javasolt.

Javasolható beavatkozások:

- Meszes vakolat használata. Szükség szerinti állandó karbantartás.

Kerülendő beavatkozások az újabb problémák elkerülése érdekében:

- Cementes anyagok nem alkalmazhatóak, póruszáró műanyag festések sem.

Födémek, tetőszerkezetek

A régi épületek födémei, tetőszerkezetei szinte kizárólag fából készültek. Ha a faanyagot megóvjuk a nedvességtől, a problémák nagy részét megoldottuk. Leggyakrabban a sérült tetőfedésen bejutó csapadék miatt indul meg a károsodás. Csak nagyon régi épületek esetében kell számolni a beépített anyag természetes elfáradásával, törésével. A födém és a tető

tartószerkezet, ezért azt csak hozzáértő, megfelelő szakember javíthatja felelősséggel, a beavatkozások előtt statikus szakvéleményére is szükség van.

Gomba-, vagy rovarkárosítók megjelenése esetén mindenképpen szükséges faanyagvédelmi szakember bevonása a probléma feltárásához, a kezelés módjának kidolgozásához.

Javasolható beavatkozások:

- Rejtett szerkezetrészek *feltárása szakemberrel.*
- Károsodott elemek azonos *szerkezettel és faanyagból történő cseréje* a csatlakozó szerkezetek ideiglenes megtámasztásával.
- Fa kiváltó, *felfüggesztő rendszer rejtett kialakítása* szükség esetén.
- Szerkezettervező és statikusi végzettséggel rendelkező szakember általi szakvélemény készítésére van szükség.
- Fafödemen védelmet biztosító agyagtapasztás készítése (tűz- és hővédelmet is biztosít)

Kerülendő beavatkozások az újabb problémák elkerülése érdekében:

- Kerülendő a nem hagyományos szerkezetek (acél, vasbeton) alkalmazása, mert azok további nem várt szerkezeti mozgásokat eredményezhetnek, és kialakításuk is (helyigény és építési térigény miatt) további történeti szerkezetek bontásával jár.
- A teljes tetőszerkezet megbontása nem javasolt, mert a szerkezetileg összeépített elemek megbolygatása újabb hibákat generálhat.
- Nem javasolt tetőfólia alkalmazása, mert veszélyeztetően akadályozza a padlástér természetes szellőzését, a faanyag tönkremeneteléhez vezethet.

Tetőfedés

A sérült, hiányos tetőfedés számos további károsodás forrása lehet. A javítását mielőbb el kell végezni. Nagyobb szélviharok, esők után rendszeresen ellenőrizni kell a padlástert, nincsenek-e csepegés-nyomok, hiányzó vagy törött héjalat-részek.

A tetőfedés, miként az épület szerkezetei és formája, tájegységekre jellemző megjelenésű. Ezekről eltérő megoldás készítése nem támogatott. Előfordul ugyanakkor, hogy az utóbbi évtizedekben a modernizálás vagy épp a hagyományos anyagok építőipari hiánya miatt helytelen, nem odavaló fedéscserék történtek. A helyre, tájra jellemző tetőfedés anyaga történeti kutatással megállapítható, az épületről fennmaradt dokumentumok, helyi analógiák az eredeti, az épülethez illő fedés megállapításában segítségünkre vannak.

Javasolható beavatkozások:

- Cserépfedés esetén jellemzően *hódfarkú cserepet* alkalmaztak, kettős fedéssel kialakítva. Korábbi korszakban egyenesvágású, utóbb ezekhez közelítő speciális formák is kialakultak. A hibás elemek cseréjére forma- és méretazonos bontott cserép jöhet számításba. Egyes elemek is cserélhetőek, a cserepeket tartó lécezés cseréje esetén az összes egészséges cserép újrafelhasználandó átrakással.
- Fazsindely anyaga általában *nagyobb gyantatartalmú, tömörebb fenyő*, ritkábban bükk vagy tölgyfa, hazánk területén általában kettős fedést készítenek belőle. Felrakásmódja miatt csak nagyobb felületeket lehet cserélni. Javításhoz, ha egy mód van rá, hasított zsindelyt szerezzünk be, sokkal tartósabb, mint a manapság előállított fűrészelt áru.
- Nádazás leginkább a gerincnél, az oromzatnál és a vápánál károsodik. Mivel a fedés kévékből készül, ezen felületek utólagos javítása könnyen megoldható, így a héjazat élettartama rendszeres karbantartással egyszerűen kitolható.
- Szalmafedés zsúp- és taposott kivitelben készül. Komoly gondot jelent a *megfelelő zsiúptetőnek* alkalmas szalma beszerzése. A megfelelő szalma hosszúságú (140-160

cm), kézzel aratott és csépell, tömören kell bedolgozni. Az anyagvásárlás és beépítés is komoly szakmunkát igényel.

Kerülendő beavatkozások az újabb problémák elkerülése érdekében:

- Nem támogatott a hagyományos anyagokat kiváltó új anyagok (gépi formálású agyagcserepek, betoncserepek) használata.
- A tájegységre jellemző fedés helyett új anyagú tetőfedés nem készíthető (pl. jellemzően cseréppel fedett utcaképből nádazás nem támogatható).
- Hosszú szálú szalmát már az előző évben rendelni kell, nem célszerű külföldről behozott anyag használata azok előkészítésének nem megismerhető módja miatt.

Padlók

A régi épületekben nem készült talajnedvesség elleni szigetelés, a talajpára szabadon áramlott, a szerkezetek természetes voltukból fakadóan lélegeztek. Az állandó használat – szellőzés, fűtés – a szükséges mértékben szabályozta a párávándorlás irányát, és megővta a szerkezeteket. Súlyos problémákat okoz, ha felbontjuk az egyensúlyt a mai szigetelésként működő szerkezetekkel (például aljzatbeton alkalmazásával, aminek párazáró hatása van).

Javasolható beavatkozások:

- Földpadló a leggyakrabban használt padló döngölt, tapasztott módon készítve, melynek megtartása és gondozása is könnyű. A bepenészesedett padlóburkolatot szükség szerint 20-30 cm vastagságban cserélni szükséges.
- *Hajópadló hibáinak okait és kezelésének módját szakértőre kell bízni.* Indokolt, faanyagvédelmi szakértői vélemény által alátámasztott csere esetén az eredeti méretű, de legalább 15-20 cm széles pallót használjunk, lakkozás nélkül a természetes szellőzés fenntartása érdekében. Természetes felületkezelő anyagokkal védelme hosszútávra megoldható.
- Téglá, kő, műkő esetén a tönkrement elemeket bontásból származó hasonlóval javasolt pótolni.

Kerülendő beavatkozások az újabb problémák elkerülése érdekében:

- A hagyományos padlóburkolatok a helyiségek természetes szellőzését biztosítják, még cseréjük esetén sem javasolt ezt megváltoztatni, és nem szabad párazárást okozó beton-aljzatra fektetni, az elemeket nem szabad betonba, cementes habarcsba ágyazni.
- Kültéri burkolatnál legfőképp a ház körül nem szabad beton-aljzatot alkalmazni, mert a falak felé tereli a nedvességet – aprókavics- vagy homok-ágy alkalmazása javasolt.

Ablakok, ajtók

Az eredeti nyílászáró szerkezetek megtartó, restaurátori szemléletű felújítása elvárt.

Legtöbb esetben részleges elemcserével a sérült nyílászárók javítása megoldható. Az épület eredeti karakterének megőrzéséhez az egyik legfontosabb az arányok, felhasznált anyagok, megmunkálási módok, vasalatok megtartása. Régi ajtóink, ablakaink nem záródtak olyan tökéletesen, mint a mai korszerű nyílászárók, de ez a természetes anyagú házaknál előny a minimális természetes szellőzés miatt.

Javasolható beavatkozások:

- Javításuknál, részleges cseréjüknel ügyeljünk a *régivel megegyező technológia, faminőség, felületkezelés alkalmazására.*
- Amennyiben a faanyagvédelmi szakértő véleménye alapján elkerülhetetlen a csere, *hagyományos asztalosmesterségben jártas szakemberrel formailag azonos kialakítású, a faelemek méretével azonos szerkezeti elemekből, azonos részletmegoldásokkal készített nyílászárók behelyezése javasolt.*
- Indokolt csere esetében is javasolt egy-egy ún. tanúszerkezet megtartása az épület autentikus jellegének megőrzése érdekében.
- A tönkrement vasalatokat az eredetivel megegyező vagy korban illő, bontott vagy *hasonlóra kovácsolt darabokkal kell pótolni.*

Kerülendő beavatkozások az újabb problémák elkerülése érdekében:

- Nem támogatható a modern formájú ajtók, ablakok beépítése, műanyag és acél nyílászárók használata.
- A hagyományos népi épületek esetén a nyílászárók kis felületűek, a hőháztartásban nem okoznak mértékadó veszteséget, ezért hőszigetelt üvegezés csak különleges esetekben elfogadható, az is csak a belső szárny esetében, ha annak elhelyezése nem jár az eredeti profil növelésével.

NÉPI ÉPÍTÉSZETI EMLÉK FELÚJÍTÁSÁVAL ÉS KARBANTARTÁSÁVAL KAPCSOLATBAN FELMERÜLŐ MUNKANEMEK FELSOROLÁSA

KÉRELEM BENYÚJTÁSAKOR SZÜKSÉGES MELLÉKLETEK JELLEGE

- építéstörténeti dokumentáció és értékleltár
- szondázó falkutatás
- épületdiagnosztika
- faanyagvédelmi szakvélemény
- restaurátori szakvélemény
- statikai szakvélemény
- tervdokumentáció
- költségvetés kiírás
- építési engedély / örökségvédelmi engedély / örökségvédelmi bejelentés/ településképi bejelentés stb. lefolytatásának hivatalos igazolása (szakmai előkészítésre benyújtott támogatási kérelem esetében a tervek elkészítését követően majd lefolytatni szükséges hatósági eljárásról a hatóság tájékoztatása/nyilatkozata szükséges)

AZ EGYES FELÚJÍTÁSI MUNKANEMEKHEZ FELTÖLTENI SZÜKSÉGES DOKUMENTÁCIÓK RÉSZLETEZÉSE MŰEMLÉKI VÉDELEM ESETÉN

A Támogatási Kérelem mellékletként benyújtandó dokumentációk tartalma és jellege eltérhet az engedélyezési folyamat során alkalmazandó jogszabályokban rögzített elvárásoktól. A bővebb dokumentációk a szakmai döntés megalapozottságát szolgálják. A kért teljesértékű, teljes történeti épületegyüttesre vonatkozó építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, valamint építészeti felmérés a Népi Építészeti Program értékfeltáró és -azonosító céljának megvalósulását segíti.

Homlokzat felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, restaurátori szakvélemény (ha falfestés nyomai, vagy különleges/ esetleg védéskor nevesített díszítés láthatók), rekonstrukciós felújítás során tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Vízmentesítés: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, statikai szakvélemény, tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Utólagos vízszigetelés: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, épületdiagnosztika, statikai szakvélemény, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Falszerkezet megerősítése: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, épületdiagnosztika (szükség szerint), statikai szakvélemény, tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Födémszerkezet megerősítése: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény (fa anyagú esetén), statikai szakvélemény, tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Födémszerkezet felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény (fa anyagú esetén), statikai szakvélemény, tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Tetőfedés cseréje, felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény, statikai szakvélemény, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Tetőszerkezet felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény, statikai szakvélemény (szükség esetén), tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Tüzelőberendezés / kémény felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, statikai szakvélemény, rekonstrukciós felújítás esetén tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Padlóburkolat felújítása, cseréje: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény (ha fából készült, vagy fa szerkezetű elemet érint), örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Nyílászárók felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, faanyagvédelmi szakvélemény, restaurátori szakvélemény (értékleltár javaslata alapján), tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Falazat festése: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, épületdiagnosztika (szükség szerint), restaurátori szakvélemény (ha védéskor nevesített értéket érint, vagy értékleltár javaslata alapján kell), örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Díszítőelemek restaurálása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, faanyagvédelmi szakvélemény (ha fából készült, vagy fa szerkezetű elemet érint), restaurátori szakvélemény, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Belső korszerűsítés: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás (szükség esetén), tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület homlokzat felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, restaurátori szakvélemény (ha falfestés nyomai, vagy különleges / esetleg védéskor nevesített díszítés láthatók), rekonstrukciós felújítás esetén tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület vízmentesítés: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, épületdiagnosztika, statikai szakvélemény (szükség szerint), tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület utólagos vízszigetelés: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás (ha szükséges), épületdiagnosztika, statikai szakvélemény (szükség szerint), örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület falszerkezet megerősítése: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, épületdiagnosztika (szükség szerint), szondázó falkutatás, statikai szakvélemény (szükség szerint), tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület födémszerkezet megerősítése: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény (fa anyagú esetén), statikai szakvélemény, tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület födémszerkezet felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény (fa anyagú esetén), statikai szakvélemény, tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület tetőfedés cseréje, felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény, statikai szakvélemény, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület tetőszerkezet felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény, statikai szakvélemény (szükség szerint), tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület padlóburkolat felújítása, cseréje: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény (ha fából készült, vagy fa szerkezetű elemet érint), örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület nyílászárók felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, faanyagvédelmi szakvélemény, restaurátori szakvélemény (ha védéskor nevesített értéket érint, vagy értékleltár javaslata alapján kell), tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület falazat festése: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, restaurátori szakvélemény (ha védéskor nevesített értéket érint, vagy értékleltár javaslata alapján kell), örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület díszítőelemek restaurálása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás, faanyagvédelmi szakvélemény (ha fából készült, vagy fa szerkezetű elemet érint), restaurátori szakvélemény, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Gazdasági épület belső korszerűsítés: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás (szükség szerint), tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Kerítés, kapu felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény (ha fából készült, vagy fa szerkezetű elemet érint), rekonstrukciós felújítás esetén tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Kisebb melléképület felújítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, szondázó falkutatás (szükség szerint), faanyagvédelmi szakvélemény (ha fából készült, vagy fa szerkezetű elemet érint), statikai szakvélemény, rekonstrukciós felújítás esetén tervdokumentáció, örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Tárművészeti alkotások (pl.: szobor, kereszt, síremlék stb.) helyreállítása: építéstörténeti dokumentáció és értékleltár, restaurátori szakvélemény és helyreállítási terv (restaurátori terv), statikai szakvélemény (szükség szerint), örökségvédelmi engedély / bejelentés igazolása

Minden esetben szükséges szakmai előkészítés során a tervdokumentációhoz tartozóan tervezői költségvetés kiírás készítése, mely rögzíti a tervek mellett a tervezett beavatkozások műszaki adatait.

HELYI VÉDETT ÉPÜLETEK és TERÜLETI VÉDETTség (MK, MJT) ESETÉN a mellékletek jellemzően megegyeznek az egyedi műemléki védelem alatt álló épületek esetéhez felsoroltakkal. A védettség és a tervezett beavatkozások jellegétől függően örökségvédelmi vagy építésügyi hatósági engedély/bejelentés/véleményezés szükséges. Az egyes szakmai dokumentációk tartalmának egyeztetése – a támogatott kérelmek esetében a szerződéskötés után – a mentori együttműködés során kerül megállapításra a megvalósítási helyszínen.

A Népi Építészeti Program értékazonosító céljaival összhangban az építéstörténeti dokumentáció és értékleltár mind az országos, a helyi védett és a területi védett épületek esetében egységesen a teljes épületre/több épületből álló épületegyüttes esetén a teljes történeti épületegyüttesre elkészítendő.

AZ EGYES SZAKÉRTŐI DOKUMENTÁCIÓK ELKÉSZÍTÉSÉRE FELKÉRHETŐ MŰEMLEKI SZAKÉRTŐK NÉVSORÁNAK ELÉRHETŐSÉGE

Műemléki érték dokumentálása, épületkutatás, értékdokumentálás, épületdiagnosztika és restaurátori szakértői névjegyzék aktuálisan az alábbi linken érhető el:

<http://nevjegyzek.e-epites.hu/>

(Javasolt a korábbi, több adatot tartalmazó archív oldal használata is, amíg a fenti linkeken nem szerepeltetnek a szakértők megkeresését segítő több adatot:

<https://2015-2019.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/kulturalis-oroksegvedelemert-es-kiemelt-kulturalis-beruhazasokert-felelos-allamtitkar/regeszeti-es-muemleki-szakertoi-nevjegyzek/muemlekvedelem>)

A szakmagyakorláshoz szükséges kamarai jogosultsággal rendelkező építész tervezők, felelős műszaki vezetők és szakértők listája a Magyar Építész Kamara honlapján:

<https://eugyintezes.mekon.hu/index.php?u=nevjegyzek>

A szakértői dokumentációkra vonatkozó legfontosabb jogszabályi környezet:

- 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról
- 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról
- 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet az építőipari kivitelezési tevékenységről
- 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet az építésügyi és az építésüggyel összefüggő szakmagyakorlási tevékenységekről

- Építési engedélyezési – építési műszaki kivitelezési tervdokumentációk tartalmi és formai követelményeinek szabályzata (aktuális változata a Magyar Mérnöki Kamara honlapján

<https://www.mmk.hu/tudastar/dokumentumtar/szabalyzatok/tervdokumentacio-tartalmi-es-formai-kovetelmenyei-2017.05.09.pdf>)